
Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno na lata 2016-2026

GMINA ZBÓJNO

POWIAT GOLUBSKO-DOBRZYŃSKI

WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE

ZAMAWIAJĄCY	GMINA ZBÓJNO
WYKONAWCA OPRACOWANIA	WESTMOR CONSULTING JOANNA KASZUBSKA
SPRAWDZAJĄCY	BARBARA WOJCIECHOWSKA
PODPIS SPRAWDZAJĄCEGO	

ZBÓJNO 2016

Spis treści

1. WSTĘP	5
2. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY ZBÓJNO	7
3. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	9
4. DIAGNOZA STANU OBECNEGO GMINY ZBÓJNO	19
4.1. Ogólne informacje o Gminie.....	19
4.2. Sfera społeczna	20
4.3. Sfera gospodarcza.....	33
4.4. Sfera środowiskowa	36
4.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	39
4.6. Sfera techniczna (infrastrukturalna).....	43
4.7. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	46
5. ZASIĘG PRZESTRZENNY OBSZARU ZDEGRADOWANEGO	48
6. ZASIĘG PRZESTRZENNY OBSZARU REWITALIZOWANEGO	54
6.1. Metodyka wyboru obszaru rewitalizowanego	54
6.2. Obszar rewitalizacji gminy.....	55
6.3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	56
7. WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI PO REWITALIZACJI	64
8. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH.....	64
9. PROJEKTY/PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	67
10. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANIAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PROGRAMEM REWITALIZACJI.....	74
11. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI	80
12. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	84
13. SYSTEM REALIZACJI (WDRAŻANIA) PROGRAMU REWITALIZACJI	87

14. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PROGRAMU	88
15. SPIS TABEL.....	89
16. SPIS RYSUNKÓW	90
17. SPIS WYKRESÓW.....	90

Wykaz skrótów

LPR – Lokalny Program Rewitalizacji

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

FS – Fundusz Spójności

JST - Jednostka Samorządu Terytorialnego

UE – Unia Europejska

MŚP – Małe i średnie przedsiębiorstwa

RPO – Regionalny Program Operacyjny

RPO WK-P – Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego

SZOOP – Szczegółowy opis osi priorytetowych

TIK – Technologie informacyjno-komunikacyjne

UP – Umowa Partnerstwa

ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

1. Wstęp

Problemy społeczno-gospodarcze występujące w ostatnich latach na terenie Polski są następstwem dokonujących się zmian politycznych i gospodarczych. Sytuacja ta stawia przed władzami samorządowymi nowe wyzwania, które mają prowadzić do łagodzenia skutków tych niekorzystnych zjawisk. W efekcie, dużego znaczenia zaczęło nabierać planowanie, opracowywanie i realizowanie kompleksowych i wieloletnich Programów Rewitalizacyjnych, mających na celu rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów występujących szczególnie na zdegradowanych obszarach.

Zgodnie z definicją rewitalizacji umieszczoną w art. 2.1 ustawy o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777 z późn. zm.): *„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonych w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”*.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno na lata 2016-2026 został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 poz. 446). Jest spójnym, strategicznym dokumentem, zawierającym wieloletni program działań prowadzących do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego i stworzenia odpowiednich warunków do ich rozwoju.

Celami i oczekiwanymi efektami rewitalizacji jest:

- ✓ wzrost aktywności społecznej;
- ✓ zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego;
- ✓ ożywienie gospodarcze i wzrost potencjału gospodarczego.

Rewitalizacja to nie tylko odbudowa, renowacja czy też przywracanie stanu pierwotnego lub minimum stanu używalności określonego obiektu lub terenu, lecz przede wszystkim dążenie do przywrócenia ożywienia społeczno-gospodarczego danego regionu. Rewitalizacja jest procesem kompleksowym oraz długotrwałym, w związku z czym dotyczy wybranych obszarów zamieszkałych przez grupę społeczną dotkniętą określonymi problemami. Wyznaczone w jej ramach działania, muszą być konsekwentnie realizowane przez władze Gminy. Tylko takie podejście wpłynie na osiągnięcie wyznaczonych celów i pobudzi rozwój społeczno-gospodarczy danej jednostki samorządu terytorialnego.

Ponadto, rewitalizacja ma umożliwić na obszarach zdegradowanych tworzenie warunków lokalnych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym także podniesienie kwalifikacji mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem działań obejmujących:

- poprawę estetyki przestrzeni publicznej;
- porządkowanie „starej tkanki” urbanistycznej poprzez odpowiednie zabudowywanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem;
- rewaloryzację obiektów infrastruktury społecznej oraz budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym;
- zachęcanie do rozwijania nowych form aktywności gospodarczej generujących miejsca pracy poprzez budowę i przebudowę infrastruktury (dróg, budynków, parkingów) aby dostosować się do działalności i potrzeb nowych przedsiębiorstw, przy równoczesnej trosce o ochronę stanu środowiska naturalnego warunkującego zrównoważony rozwój gospodarczo-społeczny;
- współpracę różnych środowisk i instytucji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, poprawy bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości;
- aktywizację organizacji kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych dla rozwoju czy usprawnienia ich działalności poprzez remont lub przebudowę obiektów pełniących funkcje zaplecza turystycznego lub kulturalnego.

Lokalny Program Rewitalizacji (LPR) to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446), wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturalnej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Program Rewitalizacji powinien charakteryzować się następującymi cechami:

➤ **KOMPLEKSOWOŚĆ**

- działania całościowe i wielowymiarowe, uwzględniające aspekty: społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe i kulturowe,
- włączenie środków z EFRR, EFS, FS, innych publicznych oraz prywatnych.

➤ **KONCENTRACJA**

- koncentracja na obszarach najbardziej zdegradowanych, tj. obszarach gminy gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.

➤ **KOMPLEMENTARNOŚĆ**

- wzajemne oddziaływanie między projektami rewitalizacyjnymi,
- powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy,
- efektywny system zarządzania projektami rewitalizacyjnymi (współdziałanie instytucji, spójność procedur itp.),

➤ **PARTYCYPACJA**

- nierozzerwalnie wpisane w proces rewitalizacji uczestnictwo we współdecydowaniu,
- musi mieć realny charakter,
- stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i oceniania.

Lokalny Program Rewitalizacji podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (opiniowaniu przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i wyłożeniu do konsultacji społecznych na 21 dni, w przypadku stwierdzenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko), a następnie przyjmowany jest uchwałą Rady Gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno jest dokumentem planistycznym, określającym cele i programy działań, przy założeniu, że znamionuje się on „żywym” charakterem oraz możliwością aktualizacji. Stanowi on podstawę do ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

2. Metodyka opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno na lata 2016-2026 został opracowany zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym. Ponadto, *Program* spełnia wymogi *Wytucznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* oraz jest zgodny z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*.

Prace związane z opracowaniem *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*, realizowane były przy aktywnym udziale społeczeństwa, które na etapie tworzenia dokumentu miało możliwość wniesienia swoich pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu, aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowane do szerokiego grona odbiorców. Zaangażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych spoza JST przebiegało na etapie uzgadniania zapisów dokumentu strategicznego m.in. w zakresie

identyfikacji przedsięwzięć rozwojowych (wywiady z mieszkańcami, udział w spotkaniach konsultacyjnych). Ponadto, dokument został opracowany we współpracy z pracownikami Urzędu Gminy Zbójno.

Metodologia opracowania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno* obejmowała następujące etapy:

1. Diagnoza stanu obecnego Gminy Zbójno – analiza i ocena potrzeb Gminy na podstawie obecnie panującej sytuacji społeczno-gospodarczej;
2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego - wskazanie obszaru Gminy znajdującego się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk;
3. Wyznaczenie obszaru rewitalizowanego - wskazanie obszaru zdegradowanego, na którym podjęte zostaną działania wspierające, rewitalizacyjne;
4. Wyznaczenie wizji obszaru rewitalizowanego - określenie wizerunku Gminy Zbójno w perspektywie na kilkanaście następnych lat;
5. Sformułowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych - określenie priorytetowych działalności i kierunków rozwoju Gminy w celu wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego;
6. Opracowanie harmonogramu realizacji *Programu Rewitalizacji* i określenie źródeł jego finansowania;
7. Przedstawienie sposobów monitorowania i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych;
8. Przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz z udziałem społeczeństwa.

Na poszczególnych etapach opracowywania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno* zapewniono wszystkim interesariuszom *Programu Rewitalizacji* możliwość partycypacji w jego przygotowaniu. Konsultacje społeczne miały na celu poznanie potrzeb społeczeństwa oraz oczekiwań interesariuszy wobec opracowywanego dokumentu. Dzięki konsultacjom możliwy był właściwy wybór obszaru rewitalizacji, określenie odpowiednich kierunków rozwoju Gminy oraz zaplanowanie adekwatnych działań rewitalizacyjnych.

Zastosowano następujące narzędzia partycypacji społecznej:

- ankietyzacja;
- spotkania z mieszkańcami Gminy;
- spotkania z pracownikami Urzędu Gminy oraz władzami Gminy Zbójno.

Lokalny Program Rewitalizacji jest narzędziem służącym do planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych form aktywności w ramach rewitalizacji. Jego przyjęcie odbywa się poprzez podjęcie uchwały przez samorząd gminny na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6

ustawy o samorządzie gminnym. Etapem finalnym, kończącym prace nad dokumentem, będzie uchwalenie *Lokalnego Programu Rewitalizacji* przez Radę Gminy Zbójno.

3. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

STRATEGIA EUROPA 2020

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie powiązane ze sobą priorytety, do których należą:

- I. rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- II. rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- III. rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ich ramach określone zostały następujące cele nadrzędne, które są wzajemnie powiązane:

1. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
2. na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczyć 3% PKB Unii;
3. należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);
4. liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
5. liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20.

Realizacja założeń przedmiotowego *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Zbójno*, przyczyni się do realizacji Priorytetu III i Celów 1, 4 i 5. Zaplanowane w jego ramach działania są komplementarne z założeniami Strategii Europa 2020 i wpływają na efektywniejszą ich realizację.

NARODOWY PLAN REWITALIZACJI 2022

Wizją Narodowego Planu Rewitalizacji jest zapewnienie mu możliwie powszechnego charakteru. Związane jest to z działaniem, aby jak najszersze grono obywateli i podmiotów mogło zacząć utożsamiać się z ideą naprawy otoczenia i włączać się lub podejmować działania w tym zakresie.

Głównym celem Planu jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacja tego celu

ma służyć tworzeniu korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położeniu nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Zgodnie z założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji – Program Rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych, tworząc ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań. Program Rewitalizacji musi zawierać co najmniej:

- diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,
- określenie terytoriów wymagających wsparcia,
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym,
- opis zaangażowania społeczności i innych partnerów w przygotowanie i realizację programu,
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne,
- system monitorowania zmiany i skuteczności działania.

Narodowy Plan Rewitalizacji to główny scalający dokument rządowy określający całościowo tytułowy plan rewitalizacji, jego cele i mechanizmy działania, w związku z czym przedmiotowy *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno* jest zgodny z jego założeniami oraz spełnia jego wymagania.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2014-2020

Program ten zakłada wsparcie działań, które mają spowodować rozwój regionu pod względem społecznym jak i gospodarczym.

Głównym celem dokumentu jest uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców.

W ramach Programu sformułowano następujące Osie Priorytetowe:

Oś Priorytetowa I – Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu;

Oś Priorytetowa II – Cyfrowy Region;

Oś Priorytetowa III - Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie;

Oś Priorytetowa IV- Region przyjazny środowisku;

Oś Priorytetowa V – Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu;

Oś Priorytetowa VI - Solidarne społeczeństwa i konkurencyjne kadry;

Oś Priorytetowa VII – Rozwój lokalny kierowany przez społeczność;

Oś Priorytetowa VIII - Aktywni na rynku pracy;

Oś Priorytetowa IX - Solidarne społeczeństwo;

Oś Priorytetowa X – Innowacyjna edukacja;

Oś Priorytetowa XI – Rozwój lokalny kierowany przez społeczność;

Oś Priorytetowa XII – Pomoc Techniczna.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno, wpisuje się w założenia Osi Priorytetowej VI i poniższe cele tematyczne:

Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.

Realizacja tych celów w ramach jednej osi wynika z powiązania ze sobą interwencji w sferze społeczno-gospodarczej regionu oraz komplementarności przewidzianych w nich działań. Ograniczając się do jednej z tych dziedzin, planowane działania nie będą przynosiły zamierzonych efektów oraz nie zapewnią ich trwałości.

Efektem tego będzie zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także wzrost potencjału gospodarczego i wzrost aktywności społecznej na obszarach problemowych.

SZCZEGÓŁOWY OPIS OSI PRIORYTETOWYCH RPO WK-P 2014-2020

W ramach Osi Priorytetowej VI Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry zakładane są działania związane z: inwestycjami w zakresie zwiększenia dostępności usług zdrowotnych, inwestycjami w zakresie zwiększania dostępności do usług społecznych, rewitalizacją, inwestycjami w infrastrukturę przedszkolną oraz edukacyjną i kształcenia zawodowego.

Sformułowane dla Osi Priorytetowej VI cele tematyczne, określają również priorytety inwestycyjne.

Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

- Priorytet 9a: Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...)
- Priorytet 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.

- Priorytet 10a: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Przedmiotowy *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*, wpisuje się w Priorytet inwestycyjny 9b. Wyznaczonym dla niego celem szczegółowym jest:

Wzrost ożywienia społecznego i gospodarczego na obszarach miejskich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie.

Jednym z podstawowych działań, które zakładają zminimalizowanie, występujących na danym obszarze problemów jest przeprowadzenie rewitalizacji społeczno-gospodarczej, a także rewitalizacji fizycznych obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych.

Wsparcie w ramach tego Priorytetu, będzie koncentrować się na działaniach, które dążą do ożywienia społeczno-gospodarczego obszarów miejskich oraz obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie, poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz ich zaangażowanie w życie społeczne i gospodarcze.

Inwestycje wspierane w jego ramach to wyłącznie inwestycje infrastrukturalne o mniejszej skali, które będą uzupełnieniem planowanych lub zrealizowanych interwencji EFS, które mają na celu wywołanie określonego efektu w zakresie społecznym i gospodarczym.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno będzie realizowany bez zastosowania instrumentu ZIT, jednakże jako zintegrowane przedsięwzięcie dotyczące wszystkich aspektów rewitalizacji danego obszaru, co związane jest z charakterem kompleksowości projektu.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO ROKU 2020 – PLAN MODERNIZACJI 2020+

Strategia rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego do 2020 roku, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XLI/693/13 z dnia 21 października 2013 r., stanowi odpowiedź samorządu województwa na zmieniającą się sytuację polityczną kraju i warunki społeczno-gospodarcze oraz przestrzenne regionu.

Misją regionu do 2020 r. jest uzyskanie określonego stanu rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego, gdzie na pierwszym miejscu są jego mieszkańcy: poszczególne jednostki tworzące rodziny i składające się na całe społeczeństwo.

„Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo”

Misja ta będzie realizowana przez następujące priorytety:

1. Konkurencyjna gospodarka;
2. Modernizacja przestrzeni wsi i miast;
3. Silna metropolia;
4. Nowoczesne społeczeństwo.

Wyżej wymienione priorytety zostaną zrealizowane dzięki ośmiu celom strategicznym.

Rysunek 1. Priorytety i cele strategiczne województwa kujawsko - pomorskiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Przedmiotowy *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno* wpisuje się w priorytety określone dla województwa kujawsko-pomorskiego. Działania rewitalizacyjne wymagają kompleksowego podejścia, mającego na celu aktywizację społeczeństwa i modernizację przestrzeni wsi i miast. W związku z powyższym, realizacja założeń LPR zapewni wzrost aktywności w sferze gospodarczej, społecznej oraz materialno-przestrzennej Gminy Zbójno.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO **PERSPEKTYWA 2020**

Powyższy dokument sporządzony został na podstawie Uchwały Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi podstawowe narzędzie dla kształtowania przez samorząd wojewódzki regionalnej polityki przestrzennej. Jego celem głównym dla regionu jest:

Zbudowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych podnoszących konkurencyjność regionu i jakość życia mieszkańców.

Celami szczegółowymi, wspierającymi cel główny są:

- Zwiększenie atrakcyjności regionu w wymiarze europejskim jako pochodnej jego walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, wysokich standardów życia mieszkańców, wysoce sprawnych systemów infrastruktury technicznej, dogodnych powiązań ze światem zewnętrznym.
- Przyspieszenie rozwoju największych miast regionu jako aktywnych biegunów wzrostu, stymulujących wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich w ich otoczeniu.
- Modernizacja struktury przestrzenno-funkcjonalnej regionu osiągnięta w następstwie rozwoju miast średnich (Włocławek, Grudziądz, Inowrocław), a także pozostałych miast powiatowych, jako węzłów systemów transportowych i teleinformacyjnych oraz obszarów z unikatowymi walorami środowiska przyrodniczego i predyspozycjami do użytkowania rekreacyjnego.

Działania przewidziane do realizacji w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*, wpisują się w cele założone w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego. Ich realizacja pozwoli na poprawę atrakcyjności przestrzennej Gminy Zbójno.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE GOLUBSKO-DOBZYŃSKIM NA LATA 2013-2017

Misją Strategii Rozwiązywania problemów Społecznych w Powiecie Golubsko – Dobrzyńskim jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia przy współpracy instytucji i organizacji o charakterze społecznym.

Głównym celem jest doskonalenie systemu pomocy społecznej w zakresie stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról.

Dla efektywnej realizacji misji i celu głównego w dokumencie sformułowano również cele strategiczne i wyznaczono kierunki działań:

- Cel strategiczny 1: Wypracowanie spójnego systemu pomocy dzieciom i rodzinie;
- Cel strategiczny 2: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób Niepełnosprawnych;
- Cel strategiczny 3: Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia.

Działania określone w *Programie Rewitalizacji dla Gminy Zbójno* są komplementarne do działań planowanych w ramach *Strategii powiatowej*. W związku z tym, przedmiotowy *Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*, przyczyni się do realizacji celów określonych w opisywanej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*. Pozwoli to na ograniczenie występujących na terenie obszaru zdegradowanego negatywnych zjawisk społecznych, co spowoduje również zmniejszenie ich wpływu na terenie powiatu.

STRATEGIA OBSZARU ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO POWIATU GOLUBSKO - DOBRZYŃSKIEGO

Strategia ORSG Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego wyznacza cele strategiczne i operacyjne, których realizacja pozwoli na rozwiązanie najważniejszych jego problemów i będzie miała wpływ na rozwój społeczny i gospodarczy.

W dokumencie została sformułowana następująca misja:

POWIAT GOLUBSKO-DOBRZYŃSKI - CZYSTE ŚRODOWISKO, ZDROWA, EKOLOGICZNA ŻYWNOŚĆ. ATRAKCYJNE, ZAGOSPODAROWANE TERENY TURYSTYCZNE. BEZPIECZNY OBSZAR STWARZAJĄCY WARUNKI DO DOBREGO WYPOCZYNKU, REKREACJI , SPRZYJAJĄCY ROZWOJOWI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I RÓŻNYCH FORM USŁUG DAJĄCYCH KOMFORT ŻYCIA MIESZKAŃCOM POWIATU I ODWIEDZAJĄCYCH GO TURYSTÓW.

Cele wraz z kierunkami działania zostały podzielone na obszary strategiczne. Obszary strategiczne są najistotniejszymi polami działania Powiatu, jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. Działalność Powiatu Golubsko - Dobrzyńskiego koncentrować się będzie na pięciu obszarach tematycznych:

- **EKOLOGIA**
- **GOSPODARKA**
- **INFRASTRUKTURA**
- **PRZESTRZEŃ**
- **SPOŁECZNOŚĆ**

W ramach obszaru SPOŁECZNOŚĆ wyszczególniono 3 priorytety:

- Podjąć działania zmierzające do współdziałania budżetów gmin w obszarze inwestycji publicznych,
- Podjąć działania w kierunku dofinansowania służby zdrowia, oświaty i pomocy społecznej,

- Podjąć działania zmierzające do znacznego obniżenia bezrobocia i jego społecznych skutków.

Ww. priorytety są spójne z założeniami *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*. W związku z tym dokumenty są ze sobą kompatybilne i wzajemnie się uzupełniają.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ZBÓJNO NA LATA 2015-2020

Strategia Rozwoju Gminy Zbójno stanowi załącznik do Uchwały Nr XI/68/2015 Rady Gminy Zbójno z dnia 16 września 2015 roku (zmiana Strategii Uchwałą nr XVII/100/2016 Rady Gminy Zbójno z dnia 23 lutego 2016 r. w sprawie zmiany Strategii Rozwoju Gminy Zbójno na Lata 2015-2020).

W dokumencie sformułowana została następująca wizja rozwoju Gminy Zbójno do 2020 roku, która wyznacza obraz przyszłego jej stanu i zawiera opis dążeń do niego społeczności lokalnej:

Wizja Gminy

Gmina Zbójno jako centrum turystyczno-rolnicze wykorzystujące do rozwoju swoje naturalne walory w sposób zrównoważony i efektywny

Misją Gminy Zbójno jest natomiast:

Zachowanie czystego środowiska naturalnego, rozwój turystyki, nowoczesne rolnictwo oraz poprawa warunków życia i pracy mieszkańców jako sposób na prawidłowy rozwój Gminy.

Na podstawie wizji rozwoju sformułowane zostały cele, które pozwolą na jej osiągnięcie.

Cele strategiczne:

- Tworzenie warunków dla rozwoju turystyki jako alternatywnego źródła dochodów mieszkańców Gminy;
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej;
- Walka z bezrobociem i rozwój gospodarczy Gminy;
- Rozwój aktywności społecznej i edukacji;
- Tworzenie warunków dla rozwoju turystyki jako alternatywnego źródła dochodów mieszkańców Gminy;
- Zwiększenie efektywności i różnorodności produkcji rolnej.

Przedmiotowy *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno* jest spójny z ww. celami strategicznymi zawartymi w *Strategii Rozwoju Gminy Zbójno*. Wpływa na realizację założonych w Strategii celów, głównie z zakresu walki z bezrobociem i rozwojem gospodarczym Gminy oraz rozwojem aktywności społecznej i edukacji. Ponadto,

w dokumencie tym wskazano miejsce, gdzie wskazane byłoby podjęcie prac rewitalizacyjnych z zakresu przestrzenno-funkcjonalnego.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY ZBÓJNO NA LATA 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi załącznik do Uchwały Nr VI.34.2015 Rady Gminy Zbójno z dnia 31 marca 2015 r.

Przedstawioną wizją rozwoju ww. dokumentu jest doprowadzenie do sytuacji, gdzie Gmina Zbójno będzie miejscem, *„w którym żyją ludzie ambitni, przedsiębiorczy, dbający o rozwój własny oraz społeczności lokalnej. Mieszkańcy będą tworzyć nowe miejsca pracy w oparciu o istniejące walory turystyczne oraz aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i kulturalnym Gminy.”*

Dla realizacji powyższej wizji sformułowano podstawowe cele strategiczne:

1. Wsparcie dla rodzin w celu zwiększenia ich społecznego oddziaływania;
2. Wsparcie dla osób wykluczonych społecznie i stworzenie możliwości do ich integracji ze środowiskiem;
3. Działania podejmowane na rzecz ludzi w podeszłym wieku;
4. Ograniczenie problemów uzależnień na terenie Gminy ze szczególnym uwzględnieniem alkoholizmu oraz propagowanie zdrowego stylu życia i profilaktyka zdrowotna;
5. Zapewnienie mieszkańcom Gminy równego dostępu do usług i dóbr społecznych;
6. Pomoc osobom i rodzinom bezrobotnym;
7. Wzmocnienie oddziaływania i intensyfikacja działań GOPS w Zbójnie;
8. Wsparcie szkoleniowe dla instytucji świadczących usługi społeczne;

Realizacja *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*, przyczyni się do osiągnięcia wyznaczonych celów, gdyż *Program* jest komplementarny względem założeń i działań zaplanowanych do realizacji w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ZBÓJNO

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zbójno zostało przyjęte Uchwałą Nr III/11/98 Rady Gminy Zbójno w dniu 29 grudnia 1998 r. Jest to dokument określający uwarunkowania, kierunki i zasady gospodarowania przestrzenią Gminy. Ponadto, wyznacza obszary, które objęte są planami miejscowymi, ze względu na przepisy szczególne lub istniejące na tych terenach uwarunkowania. Polityka przestrzenna Gminy Zbójno opiera się na:

- rozwijaniu systemów infrastruktury technicznej,
- rozwoju różnych form turystycznych,
- polityce ochrony środowiska,
- polityce rolnej,
- polityce mieszkaniowej,
- polityce restrukturyzacji przemysłu,
- polityce ochrony dóbr kultury.

Prowadzona na terenie Gminy Zbójno gospodarka przestrzenna uwzględnia ochronę istniejącego systemu ekologicznego, a także wpływa na eliminację zagrożeń dotyczących poprawności jej funkcjonowania. Realizacja zadań w zakresie poprawy jakości środowiska i wzbogacania jego walorów, jest dążeniem Gminy do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.

Projekty rewitalizacyjne zaplanowane do realizacji w przedmiotowym *Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*, stanowią odzwierciedlenie założeń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno. LPR zmierza również do przeprowadzenia zintegrowanych działań w zakresie przywracania właściwego stanu środowiska przyrodniczego, głównie przez rekultywację i rewitalizację terenów zdegradowanych.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Realizacja polityki przestrzennej gminy, nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek zgodności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z ustaleniami zawartymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, które jest samodzielnym aktem planistycznym. Na terenie Gminy Zbójno obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała nr II/6/2006 Rady Gminy Zbójno z dnia 5 grudnia 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu obejmującego część gruntów wsi Działyń położonych nad jeziorem Działyńskim;
- Uchwała nr XVIII/115/2000 Rady Gminy Zbójno z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie Miejsowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczącego wprowadzenia funkcji turystyczno-rekreacyjnej na terenach rolnych we wsiach Wojnowo i Rudusk nad Jeziorem Ruduskim (Wojnowskim) na działkach o nr ewid. 67/2, 92 i 67/3;
- Uchwała nr XXX/162/02 Rady Gminy Zbójno z dnia 7 października 2002 r. w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbójno dotyczących lokalizacji terenów rekreacyjno-turystycznych na działkach o nr ewid. 259/5 i 262 położonych w miejscowości Zbójno nad Jeziorem Wojnowskim.

Ustalenia zawarte w ww. miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Zbójno, zostały uwzględnione podczas tworzenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*. W związku z tym, dokumenty te są ze sobą spójne.

4. Diagnoza stanu obecnego Gminy Zbójno

Diagnoza stanu obecnego Gminy Zbójno jest podstawowym elementem, służącym do późniejszej delimitacji obszarów zdegradowanych. Została ona opracowana na podstawie dostępnych informacji, dokumentów i opracowań o charakterze diagnostyczno-strategicznym, a przede wszystkim na podstawie danych statystycznych zgromadzonych na potrzeby niniejszego dokumentu. Jej przeprowadzenie jest niezbędne dla ustalenia celów i kierunków działań w ramach rewitalizacji.

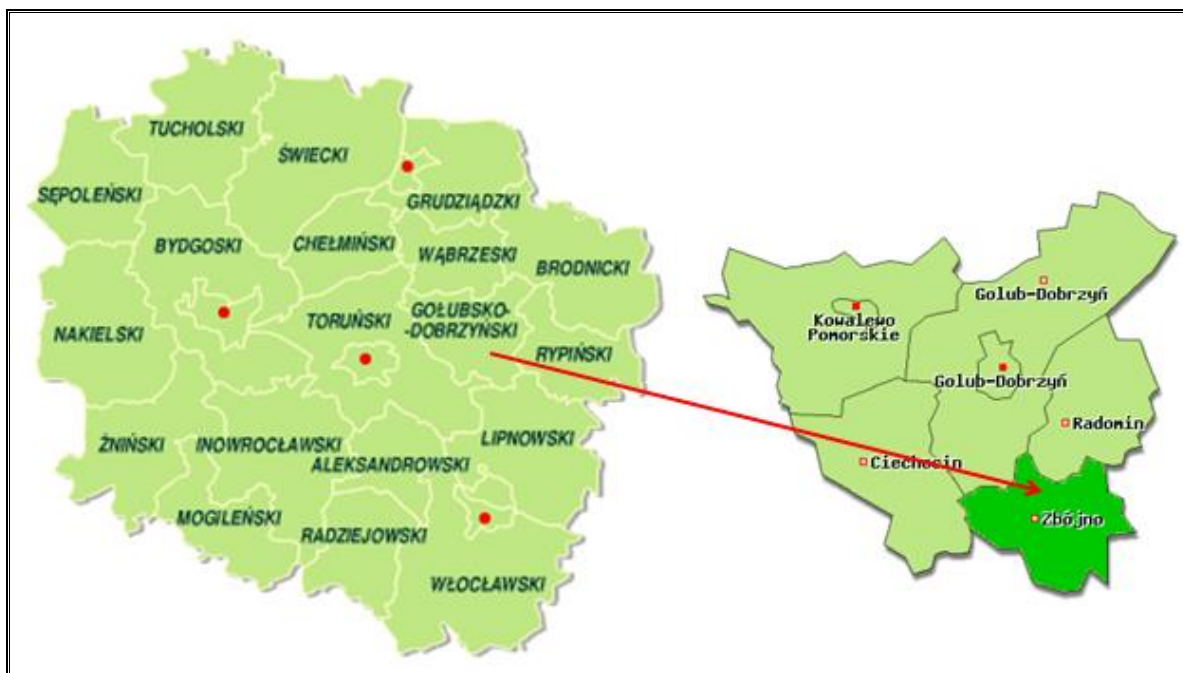
Diagnoza stanu wyjściowego obejmuje swym zakresem zagadnienia społeczne i gospodarcze dotyczące Gminy Zbójno w latach 2009 – 2014 oraz przy dostępności danych na rok 2015. Sytuacja Gminy została ukazana na tle powiatu golubsko-dobrzyńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego.

Przeprowadzona analiza podzielona została na cztery sfery - społeczną, gospodarczą, środowiskową, funkcjonalno – przestrzenną oraz techniczną. Zaprezentowane w tej części dokumentu analizy obrazują sytuację panującą w całej Gminie Zbójno.

4.1. Ogólne informacje o gminie

Gmina Zbójno jest gminą wiejską położona w województwie kujawsko-pomorskim w powiecie golubsko-dobrzyńskim. Gmina graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą Radomin (powiat golubsko-dobrzyński) i gminą Golub-Dobrzyń (powiat golubsko-dobrzyński);
- od wschodu z gminą Brzuze (powiat rypiński);
- od południa z gminą Chrostkowo (powiat lipnowski) i gminą Kikół (powiat lipnowski);
- od zachodu z gminą Ciechocin (powiat golubsko-dobrzyński) i gminą Czernikowo (powiat toruński).

Rysunek 2. Gmina Zbójno na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu golubsko-dobrzyńskiegoŹródło: <http://archiwum.zpp.pl>

4.2. Sfera społeczna

CHARAKTERYSTYKA LUDNOŚCI

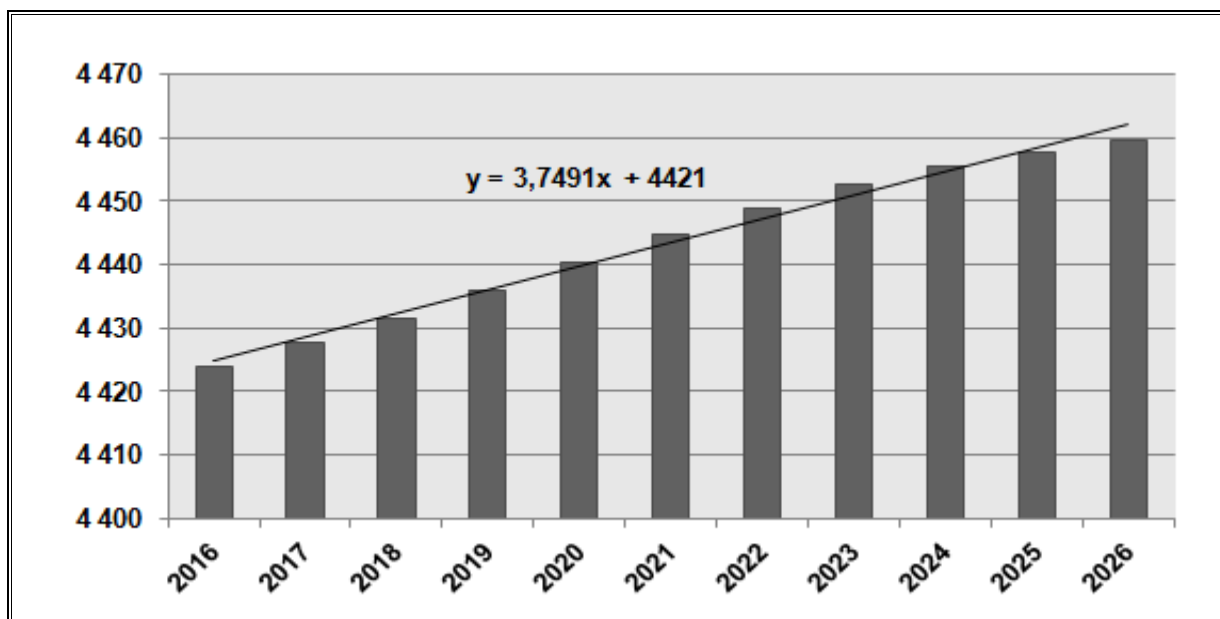
Zgodnie z danymi GUS, na koniec roku 2015 Gminę Zbójno zamieszkiwało 4 380 mieszkańców, co stanowiło 9,7% ludności powiatu golubsko-dobrzyńskiego i 0,2% ludności województwa kujawsko-pomorskiego. W analizowanym okresie 2010-2015 odnotowano spadek liczby ludności Gminy Zbójno o 57 osób, spadek liczby ludności powiatu golubsko-dobrzyńskiego o 21 osób oraz spadek liczby ludności województwa kujawsko-pomorskiego o 12 501 osób.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2015

Wyszczególnienie			2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	osoba	Gmina Zbójno	4 437	4 445	4 470	4 460	4 416	4 380
		powiat	45 363	45 401	45 449	45 480	45 441	45 342
		województwo	2 098 711	2 098 370	2 096 404	2 092 564	2 089 992	2 086 210

Źródło: Dane GUS, Bank danych lokalnych

Na poniższym wykresie przedstawiono szacowaną liczbę ludności na terenie Gminy Zbójno w latach 2016-2026. Zgodnie z prognozą, liczba ludności będzie systematycznie wzrastała do 2026 roku. Jest to optymistyczne zjawisko, wynikające z rozwoju społeczno-gospodarczego przedmiotowego terenu.

Wykres 1. Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Zbójno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, Prognoza ludności na lata 2014-2050, województwo kujawsko-pomorskie, powiat golubsko-dobrzyński

Ze względu na strukturę populacji Gminy Zbójno, najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy w wieku produkcyjnym – 61,4% ogólnej liczby ludności w 2015 roku. Zarówno na terenie Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego jak i województwa kujawsko-pomorskiego zaobserwować można negatywne tendencje demograficzne – spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, niewielki spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja taka świadczy o zjawisku starzenia się społeczeństwa.

Tabela 2. Ludność Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne w latach 2010-2015

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla Gminy							
w wieku przedprodukcyjnym	%	22,9	22,9	22,9	22,6	22,1	21,4
w wieku produkcyjnym	%	60,0	60,4	60,4	60,7	61,3	61,4
w wieku poprodukcyjnym	%	17,0	16,7	16,6	16,7	16,5	17,2
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla powiatu							
w wieku przedprodukcyjnym	%	21,6	21,3	20,9	20,5	20,0	19,7
w wieku produkcyjnym	%	63,5	63,5	63,6	63,5	63,5	63,2
w wieku poprodukcyjnym	%	14,9	15,2	15,5	15,9	16,5	17,1
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla województwa							
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,4	19,0	18,8	18,5	18,3	18,2
w wieku produkcyjnym	%	64,7	64,4	64,1	63,7	63,3	62,7
w wieku poprodukcyjnym	%	16,0	16,6	17,1	17,8	18,4	19,1

Źródło: Dane GUS, Dziedziczne Bazy Wiedzy

W poniższej tabeli przedstawiona została szczegółowa charakterystyka mieszkańców Gminy Zbójno w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne wg sołectw. W 2015 roku na terenie Gminy zarejestrowano 1 088 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, 2 740 mieszkańców w wieku produkcyjnym i 747 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Zgodnie z Tabelą 3, w 2015 roku:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 23,78% ludności Gminy Zbójno,
- ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 59,89% ludności Gminy Zbójno,
- ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 16,33% ludności Gminy Zbójno.

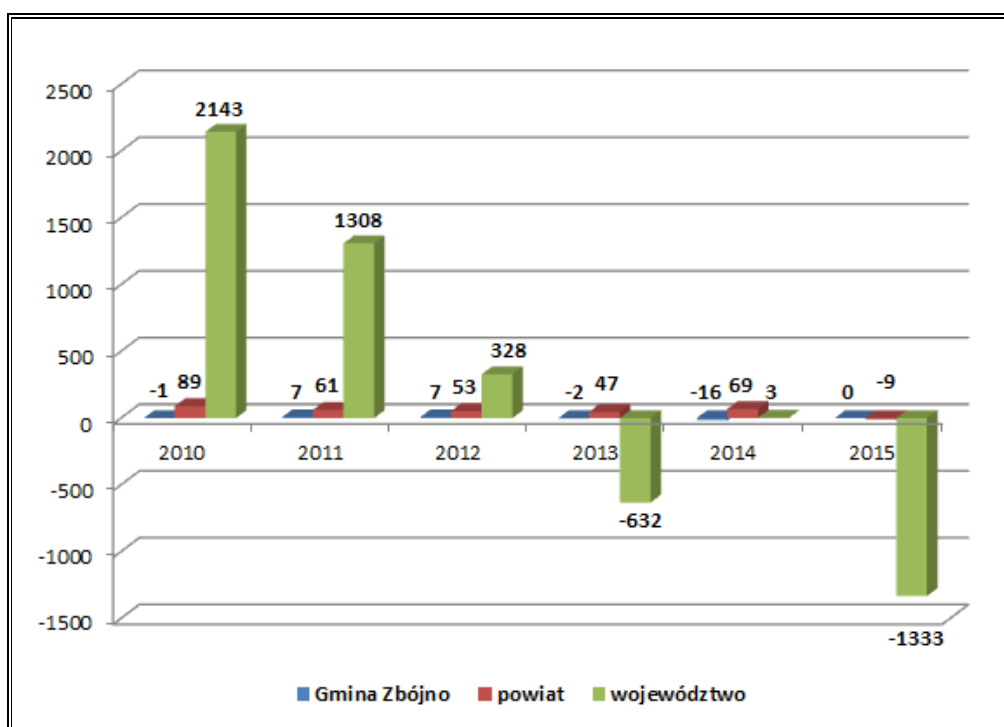
Tabela 3. Ludność Gminy Zbójno w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne w 2015 roku

Wyszczególnienie	SOŁECTWA															
	Adamki	Ciepień	Działyń	Klonowo	Łukaszewo	Obory	Podolina	Rudusk	Rembiocha	Ruże	Sitno	Wielgie	Wojnowo	Zbójenko	Zbójno	Zosin
Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	46	49	179	71	36	37	21	26	54	40	91	112	51	31	231	13
Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	87	125	497	159	101	104	61	67	150	111	238	279	130	73	521	37
Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	25	31	156	49	40	24	16	16	30	26	69	60	37	41	115	12
Razem	158	205	832	279	177	165	98	109	234	177	398	451	218	145	867	62

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Zbójno

Przyrost naturalny na terenie Gminy Zbójno w latach 2010-2015 utrzymywał niekorzystną tendencję – wartości bliskie zeru lub poniżej zera. Ujemne wartości przyrostu naturalnego świadczą o przewadze liczby zgonów nad liczbą urodzeń żywych w danym roku kalendarzowym. Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się przyrostu naturalnego Gminy na tle powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.

Wykres 2. Kształtowanie się przyrostu naturalnego dla Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2015

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS, Dziedzinowe Bazy Wiedzy

W przypadku migracji, odnotowano podobny, niekorzystny trend. Wskaźnik salda migracji dla Gminy Zbójno w analizowanym okresie przyjmował głównie wartości ujemne lub bliskie zeru. W 2014 roku osiągnął wartość -22, co świadczy o większej liczbie wymeldowań niż zameldowań na tym terenie. Na terenie powiatu jak i województwa wartość salda migracji w latach 2010-2014 przyjmowała wartości ujemne.

Tabela 4. Saldo migracji na terenie Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gmina Zbójno	-20	1	0	-18	-22	b/d
powiat	-54	-23	-65	-36	-96	b/d
województwo	-1 683	-1 649	-2 006	-2 645	-2 838	b/d

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

RYNEK PRACY

Do końca 2013 roku sytuacja na rynku pracy w Gminie Zbójno kształtowała się niekorzystnie, gdyż liczba osób bez pracy w analizowanych latach rosła. W latach 2014-2015 odnotowano spadek liczby bezrobotnych. W 2015 roku bezrobotni stanowili 12,6% liczby ludności w wieku produkcyjnym. Podobna tendencja na rynku pracy zauważalna jest również na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Warto nadmienić, że liczba bezrobotnych kobiet przewyższała liczbę bezrobotnych mężczyzn zarówno na terenie Gminy Zbójno, jak i powiatu oraz województwa.

Tabela 5. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Zbójno na tle powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2015

Wyszczególnienie			2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni zarejestrowani wg płci								
ogółem	osoba	Gmina Zbójno	282	441	458	505	445	340
		Powiat	3 535	3 765	4 050	4 274	3 682	3 057
		Województwo	139 401	139 622	148 839	150 145	127 111	107 255
mężczyźni	osoba	Gmina Zbójno	130	206	221	231	203	141
		Powiat	1 632	1 651	1 852	1 856	1 547	1 206
		Województwo	63 705	61 368	68 340	69 143	57 033	46 888
kobiety	osoba	Gmina Zbójno	152	235	237	274	242	199
		Powiat	1 903	2 114	2 198	2 418	2 135	1 851
		województwo	75 696	78 254	80 499	81 002	70 078	60 367
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci								
ogółem	%	Gmina Zbójno	10,6	16,4	17,0	18,6	16,4	12,6
		Powiat	12,3	13,1	14,0	14,8	12,8	10,7
		Województwo	10,3	10,3	11,1	11,3	9,6	8,2
mężczyźni	%	Gmina Zbójno	8,9	14,0	15,0	15,6	13,6	9,4
		Powiat	10,6	10,7	12,0	12,0	10,0	7,8
		Województwo	9,0	8,7	9,7	9,9	8,2	6,8
kobiety	%	Gmina Zbójno	12,6	19,3	19,3	22,3	19,8	16,7
		Powiat	14,2	15,8	16,4	18,0	15,9	13,9
		województwo	11,7	12,2	12,6	12,8	11,2	9,8

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę bezrobotnych na terenie Gminy Zbójno wg wieku. Na jej podstawie można wnioskować, że bezrobocie w największym stopniu dotyka ludzi młodych w wieku 18-34 lat.

Tabela 6. Bezrobotni wg wieku na terenie Gminy Zbójno

Przedział wiekowy	2009	2010	2011	2012	2013	2014
18-24	115	73	133	141	130	126
25-34	129	80	139	145	157	128
35-44	53	47	79	77	104	92
45-54	60	61	56	65	80	66
55-59	12	20	27	23	24	28
60-64	0	1	7	7	10	5

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zbójno na lata 2015-2020

Według danych pozyskanych od Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu-Dobrzyniu, przedstawiono stan liczby bezrobotnych na terenie poszczególnych sołectw w Gminie Zbójno. W 2015 roku zarejestrowanych zostało 322 bezrobotnych.

Tabela 7. Charakterystyka liczby bezrobotnych w 2015 r. na terenie poszczególnych sołectw Gminy Zbójno

Wyszczególnienie	SOŁECTWA															
	Adamki	Ciepień	Działyń	Klonowo	Łukaszewo	Obory	Podolina	Rudusk	Rembiocha	Ruże	Sitno	Wielgie	Wojnowo	Zbójenko	Zbójno	Zosin
Liczba osób bezrobotnych	23	22	20	23	8	17	4	5	12	18	28	43	18	4	70	7
Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej	4	8	5	6	5	5	2	2	5	5	9	11	2	0	12	2
Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące	4	2	2	8	2	4	0	1	1	4	3	8	4	0	11	1

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Zbójno

EDUKACJA

Kształcenie młodych mieszkańców Gminy jest inwestycją w jej przyszły rozwój. Na terenie Gminy Zbójno funkcjonuje obecnie 5 placówek oświatowych, tj.:

- Zespół Szkół w Działyniu (przedszkole, szkoła podstawowa);
- Szkoła Podstawowa w Klonowie (punkt przedszkolny, szkoła podstawowa);
- Szkoła Podstawowa w Rużu (punkt przedszkolny, szkoła podstawowa);
- Zespół Szkół w Zbójnie (przedszkole, szkoła podstawowa);
- Publiczne Gimnazjum w Zbójnie.

Od 1 września 2016 r. Zespół Szkół w Zbójnie oraz Publiczne Gimnazjum w Zbójnie zostaną połączone w jeden Zespół Szkół w Zbójnie.

W roku szkolnym 2014/2015 do ww. szkół uczęszczało w sumie 632 przedszkolaków i uczniów. Wszystkie placówki oświatowe są wyposażone w pracownie komputerowe, a także w infrastrukturę niezbędną do uprawnień sportów i rekreacji.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zbójno na Lata 2015-2020

W poniższych tabelach przedstawiono wyniki egzaminów dla szóstoklasistów i egzaminów gimnazjalnych uczniów z terenu Gminy Zbójno, na tle uzyskiwanych średnich wyników na terenie całego powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela 8. Wyniki egzaminu szóstoklasistów na terenie Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 roku

Wyszczególnienie	Liczebność zdających	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Gmina Zbójno	53	60	23
powiat	434	63	23
województwo	18 173	64	19

Źródło: <http://www.oke.gda.pl/>

Tabela 9. Wyniki egzaminów gimnazjalnych na terenie Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 roku

Wyszczególnienie	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie w %	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie w %
	Część humanistyczna					
	Język polski			Historia i wiedza o społeczeństwie		
Gmina Zbójno	46	59	16	46	58	15
powiat	510	58	16	510	60	15
województwo	19 304	60	17	19 307	62	16

Wyszczególnienie	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie w %	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie w %
	Część matematyczno-przyrodnicza					
	Matematyka			Przedmioty przyrodnicze		
Gmina Zbójno	46	41	22	46	44	15
powiat	511	46	22	510	47	16
województwo	19 304	47	22	19 304	48	18
	Język angielski					
	Poziom podstawowy			Poziom rozszerzony		
Gmina Zbójno	29	63	23	29	42	24
powiat	414	61	23	393	41	28
województwo	16 462	63	24	15 685	44	30
	Język niemiecki					
	Poziom podstawowy			Poziom rozszerzony		
Gmina Zbójno	17	47	9	-	-	-
powiat	68	50	17	9	39	26
województwo	2 253	53	18	593	39	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <http://www.oke.gda.pl/>

Dane zawarte w powyższych tabelach wskazują, że wyniki sprawdzianu szóstoklasistów ze szkół podstawowych z terenu Gminy Zbójno w 2015 roku kształtowały się poniżej średniej w powiecie oraz w województwie. Podobna tendencja dotyczy wyników uzyskanych przez gimnazjalistów z egzaminów gimnazjalnych. W związku z tym, należy dążyć do podniesienia efektywności nauczania w szkołach, poprzez organizację dodatkowych zajęć podnoszących wiedzę oraz rozwijających zainteresowania, a także stosowanie nowych form ich prowadzenia, co pozytywnie wpłynie na rozwój uczniów i poprawę wyników w nauce.

PROBLEMY SPOŁECZNE

Jednostką realizującą zadania w zakresie pomocy społecznej na terenie Gminy Zbójno jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, pomagając rodzinom oraz osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Do najpowszechniejszych problemów społecznych w Gminie Zbójno zalicza się ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej wg przyczyny.

Tabela 10. Charakterystyka udzielnej pomocy społecznej w Gminie Zbójno w roku 2014

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
Ubóstwo	214	752
Bezdomność	4	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	19	108
Bezrobocie	159	564
Niepełnosprawność	45	128
Długotrwała choroba	21	61
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	65	310
Alkoholizm	3	3

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Zbójno na lata 2014-2020

Powyższe dane wskazują na dużą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Zbójno, co jest zjawiskiem niekorzystnym dla całej społeczności, ponieważ wpływa na zaburzenia funkcjonowania Gminy w środowisku lokalnym. Bezdomność jest problemem złożonym, gdyż przyczyny tego zjawiska są wielorakie m.in. mogą to być: zaniedbane relacje rodzinne, choroby, uzależnienia, brak środków na utrzymanie. Niski poziom świadomości społecznej wpływa również na niechęć do udziału w życiu społecznym i kulturowym, a pogłębiająca się patologia, niewydolność wychowawcza rodzin i bieda, powodują że niezbędne jest prowadzenie przez Gminę działań wspierających mieszkańców. Możliwe jest to m.in. przez stworzenie odpowiednich miejsc aktywizacji społeczności, a także poprzez realizację różnych projektów i organizację imprez, które pobudzać będą rozwój kulturalno - społeczny. Prowadzenie działań wspierających rodziny pozwoli na zminimalizowanie lub całkowitą eliminację istniejących na terenie Gminy Zbójno problemów społecznych.

W Tabeli 11 przedstawiono charakterystykę poszczególnych sołectw Gminy Zbójno pod względem korzystania z pomocy społecznej. W 2015 roku z pomocy społecznej korzystało 1 167 mieszkańców, co stanowi 25,51% wszystkich mieszkańców. Największy odsetek z pośród tych osób został objęty pomocą z powodu ubóstwa, osoby te stanowią 15,13% mieszkańców Gminy oraz 59,30% osób korzystających z pomocy społecznej. Liczba osób niepełnosprawnych korzystająca ze wsparcia społecznego stanowi 19,22% wszystkich osób nim objętych.

Tabela 11. Sytuacja korzystających z pomocy społecznej na terenie sołectw Gminy Zbójno w 2015 roku

Wyszczególnienie	SOŁECTWA															
	Adamki	Ciepień	Działyń	Klonowo	Łukaszewo	Obory	Podolina	Rudusk	Rembiocha	Ruże	Sitno	Wielgie	Wojnowo	Zbójenko	Zbójno	Zosin
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	41	47	151	133	40	63	49	45	27	56	67	110	63	14	233	28
Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	19	12	42	35	14	18	13	19	14	5	19	28	15	5	63	8
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: ubóstwa	26	38	93	85	15	35	27	29	16	31	45	77	32	7	115	21
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: niepełnosprawności	6	3	25	8	9	8	0	4	7	6	9	7	8	2	29	2
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: alkoholizmu	0	0	0	2	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: narkomanii	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Zbójno

Tabela 12. Wykroczenia i przestępstwa na terenie sołectw Gminy Zbójno w 2015 roku

Wyszczególnienie	SOŁECTWA															
	Adamki	Ciepień	Działyń	Klonowo	Łukaszewo	Obory	Podolina	Rudusk	Rembiocha	Ruże	Sitno	Wielgie	Wojnowo	Zbójenko	Zbójno	Zosin
Liczba interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Liczba przestępstw kryminalnych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba wykroczeń	1	3	10	5	2	4	1	3	2	3	2	3	1	0	11	0
Liczba przestępstw młodocianych	0	1	4	3	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	4	0

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Zbójno

W Tabeli 12 przedstawiono sytuację dotyczącą liczby przestępstw i wykroczeń na terenie Gminy Zbójno w 2015 roku. Wg udostępnionych przez policję danych, na terenie Gminy odnotowano ogólnie 67 interwencji, w tym 51 dotyczących wykroczeń, 15 dotyczących przestępstw młodocianych i 1 interwencję służb porządkowych z powodu zakłócania porządku publicznego i miru domowego.

KULTURA I SZTUKA

Główną instytucją realizującą zadania związane z upowszechnianiem kultury i sztuki na terenie Gminy Zbójno jest Gminna Biblioteka Publiczna w Zbójnie. Głównym przedmiotem działalności przedmiotowej instytucji jest gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie, udostępnianie i ochrona materiałów bibliotecznych.

SPORT I REKREACJA

Na terenie Gminy Zbójno istnieją wielofunkcyjne boiska „Orlik” w miejscowości Zbójno i Działyń. Ponadto, działalność prowadzi również Gminny Klub Sportowy „POGROM” oraz Uczniowski Klub Sportowy „BIEGANIE.PL”.

Źródło: <http://www.zbojno.pl/>

Ważną kwestią jest systematyczne tworzenie nowej i rozbudowa istniejącej infrastruktury sportowej, która zwiększy zainteresowanie mieszkańców uprawianiem sportu i prowadzeniem zdrowego stylu życia. Odpowiedni baza sportowa zapewni poprawę warunków uprawiania sportu, co może zaowocować osiąganiem coraz lepszych wyników sportowych.

4.3. Sfera gospodarcza

Na koniec 2015 roku w Gminie Zbójno funkcjonowało 270 podmiotów gospodarczych. W Gminie, podobnie jak w powiecie golubsko-dobrzyńskim przeważają podmioty prywatne – w 2015 r. stanowiły one 92,2% wszystkich podmiotów działających na obszarze Gminy (w powiecie – ponad 94,7%). W badanym okresie liczba podmiotów gospodarki ogółem na terenie Gminy wzrosła o 5,2%. Tendencja ta jest zgodna z sytuacją zaobserwowaną na terenie powiatu – wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 8,49%. Wśród podmiotów sektora prywatnego największy udział zarówno w Gminie jak i w powiecie, miały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 13. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Zbójno oraz powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2010-2015

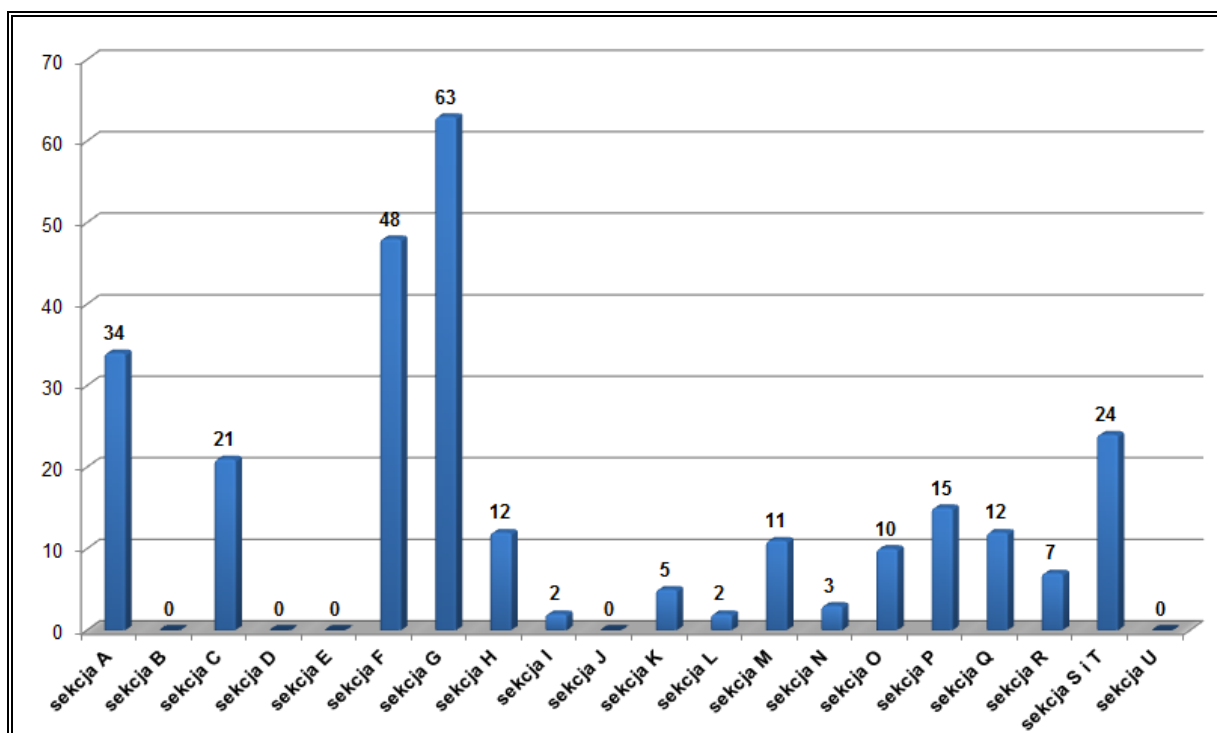
Wyszczególnienie	Obszar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON							
Ogółem	Gmina Zbójno	250	252	249	261	263	270
	Powiat	3 336	3 245	3 309	3 408	3 450	3 520
sektor publiczny							
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Gmina Zbójno	17	19	19	19	19	19
	Powiat	157	162	175	180	176	177
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	Gmina Zbójno	15	17	17	17	14	16
	powiat	84	85	94	95	86	94
Sektor prywatny							
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Gmina Zbójno	233	233	230	242	244	249
	Powiat	3 179	3 083	3 134	3 228	3 273	3 332
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Gmina Zbójno	198	194	190	197	197	202
	Powiat	2 668	2 560	2 578	2 646	2 652	2 693
Spółki handlowe	Gmina Zbójno	5	5	5	5	5	5
	powiat	104	109	113	114	123	129
Spółdzielnie	Gmina Zbójno	2	2	2	2	2	2
	powiat	24	23	24	24	25	25
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Gmina Zbójno	12	16	16	19	19	20
	Powiat	128	136	143	150	153	158

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Biorąc pod uwagę liczbę przedsiębiorców według sekcji PKD 2007 funkcjonujących na terenie Gminy Zbójno w 2015 roku, można zauważyć, że największa ilość podmiotów działa

w sekcji handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; budownictwo oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo.

Wykres 3. Podmioty według sekcji PKD 2007 na terenie Gminy Zbójno w 2015 roku

Źródło: Dane GUS, Działu Bazy Wiedzy

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja

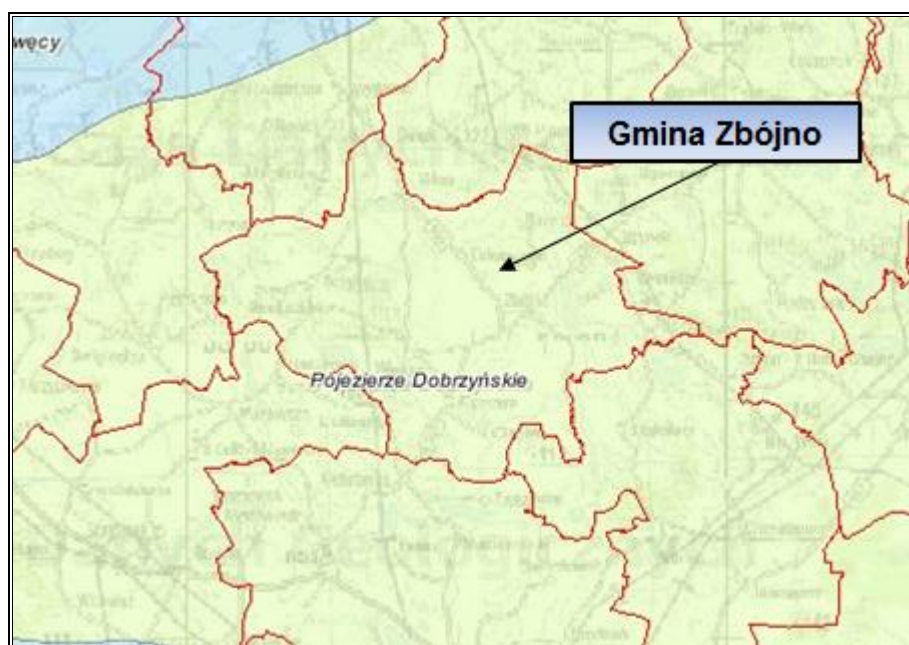
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S i T	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

4.4. Sfera środowiskowa

WALORY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Na rozwój społeczny i gospodarczy gminy wpływa również stan środowiska przyrodniczego i walory przyrodniczo-krajobrazowe. Obszar Gminy Zbójno pod względem fizycznogeograficznym leży w obrębie makroregionu Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie, w całości w mezoregionie Pojezierze Dobrzyńskie.

Rysunek 3. Położenie fizyczno-geograficzne Gminy Zbójno

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, Centralna Baza Danych Geologicznych, web3.pgi.gov.pl

Rzeźba terenu na obszarze Gminy Zbójno jest charakterystyczna dla Wysoczyzny Dobrzyńskiej. Jednym z najcenniejszych zasobów przyrodniczych znajdujących się na tym terenie są urodzaje gleby, jednakże Gmina Zbójno leży w zasięgu Regionu Czernikowsko-Rypińskiego (region glebowo-rolniczy), gdzie przeważa niskofalista i niskopagórkowa rzeźba terenu, która jest mało korzystna dla prowadzenia gospodarki rolnej.

Gmina leży w dorzeczu rzeki Wisły i w obrębie zlewni Drwęcy, a przez jej teren przepływają również rzeki Ruziec i Lubianka, które wpływają na urozmaicony krajobraz Gminy. Rzeka Ruziec jest lewobocznym dopływem Drwęcy, a przy jej zlewni leżą obszary korzystne do prowadzenia działalności rolniczej. Rzeka Lubianka jest natomiast typowo rzeką pojezierną,

która także charakteryzuje się rolniczym charakterem. Ponadto, teren Gminy charakteryzuje najwyższy wskaźnik pod względem powierzchni jezior w skali całego województwa kujawsko-pomorskiego. Do największych zbiorników jeziornych należą jeziora: Działyńskie, Klonowskie, Ruduskie, Sicieńskie, Wielickie, Zbójeńskie. Grunty pod wodami na terenie Gminy stanowią 27,72% gruntów pod wodami znajdujących się na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego.

Gmina charakteryzuje się niską lesistością - wg danych GUS tereny leśne w 2014 r. zajmowały jedynie ok. 2,48%. Przedmiotowy obszar należy do najslabiej zalesionych w powiecie golubsko-dobrzyńskim.

W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnię terenów leśnych na obszarze poszczególnych sołectw Gminy Zbójno.

Tabela 14. Powierzchnia terenów leśnych na obszarze Gminy Zbójno w 2015 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Tereny leśne (ha)	Udział % terenów leśnych w ogólnej powierzchni sołectwa
Adamki	304,97	1,95	0,6%
Ciepień	509,65	18,43	3,6%
Działyń	1 356,40	5,49	0,4%
Klonowo	476,81	4,06	0,9%
Łukaszewo	516,75	10,88	2,1%
Obory	362,04	15,43	4,3%
Podolina	199,35	6,66	3,3%
Rudusk	395,25	38,51	9,7%
Rembiocha	547,62	15,75	2,9%
Ruże	509,16	15,87	3,1%
Sitno	834,33	18,96	2,3%
Wielgie	719,10	24,58	3,4%
Wojnowo	448,53	17,61	3,9%
Zbójenko	327,25	2,40	0,7%
Zbójno	731,07	11,81	1,6%
Zosin	180,57	0,03	0,0%
Razem	8 418,85	181,43	2,2%

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Zbójno

Do form zieleni, które współtworzą krajobraz Gminy należą parki podworskie. Mają one znaczenie historyczne i pełnią funkcję ekologiczną, wzbogacającą środowisko przyrodnicze krajobrazu rolniczego obecnego na obszarach wiejskich. Jednakże większość z parków

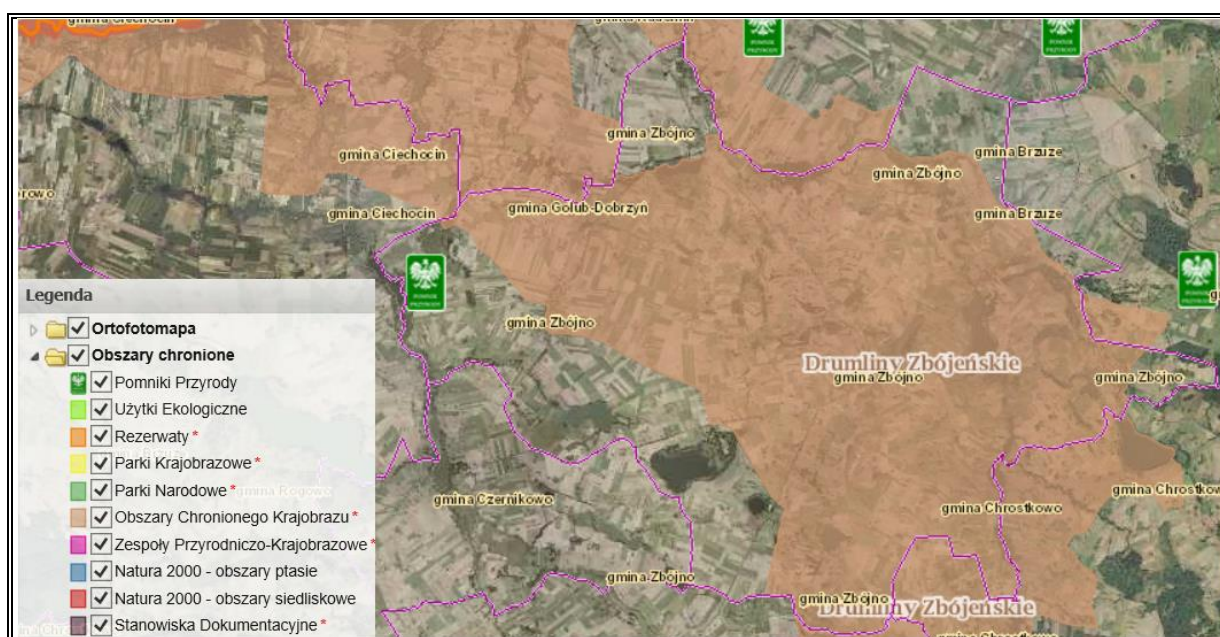
znajduje się w złym stanie z powodu zaniedbania drzewostanu i układu przestrzennego. Największe walory w Gminie posiadają parki w miejscowości Zbójno i Obory.

Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Zbójno na lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2016

Na terenie Gminy Zbójno występuje pomnik przyrody (drzewo) oraz jedna obszarowa forma ochrony przyrody – Obszar Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójeńskie. Obszar ten został utworzony w 1983 r., a jego powierzchnia wynosi 7 085 ha. Stanowi on zespół pagórków o owalnych, poziomych zarysach i zaokrąglonych opływowych kształtach, wydłużonych zgodnie z kierunkiem ruchu lodowca.

Źródło: <http://odznaka.kuj-pom.bydgoszcz.pttk.pl/>

Rysunek 4. Gmina Zbójno na tle obszarów chronionych

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/>

STAN POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

W 2015 r. WIOŚ w Bydgoszczy przeprowadził roczną ocenę jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Klasyfikację stanu powietrza dla tego obszaru wykonuje się w 4 strefach: aglomeracji bydgoskiej, mieście Toruń, mieście Włocławek i w strefie kujawsko-pomorskiej. **Gmina Zbójno należy do strefy kujawsko-pomorskiej.**

Podstawą klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są wartości poziomów: dopuszczalnego, dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji, docelowego i celu długoterminowego, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031).

W poniższej tabeli zawarte jest zestawienie wynikowej klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej.

Tabela 15. Wynikowa klasyfikacja dla strefy kujawsko-pomorskiej w 2015 r. ze względu na poszczególne zanieczyszczenia pod kątem ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze strefy											
		SO ₂	NO ₂	CO	PM ₁₀	PM _{2,5}	C ₆ H ₆	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃
Strefa kujawsko-pomorska	PL0404	A	A	A	C	C	A	A	A	A	A	C	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Raport za rok 2015, WIOŚ Bydgoszcz

Zidentyfikowany stan powietrza atmosferycznego na terenie strefy kujawsko-pomorskiej, a więc także na terenie Gminy Zbójno, stanowi świadectwo umiarkowanego stanu powietrza atmosferycznego na niniejszym obszarze. Stężenia zanieczyszczeń tj. SO₂, NO₂, C₆H₆, CO, O₃ oraz metali: Pb, Cd, Ni, As nie przekraczały wartości dopuszczalnych, dlatego też klasą wynikową dla wymienionych zanieczyszczeń jest klasa A. Natomiast poziomy stężeń pyłu PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu kształtowały się powyżej poziomu dopuszczalnego, co zadecydowało o klasyfikacji wynikowej C dla tych zanieczyszczeń. Najwyższe stężenia B(a)P zanotowano na terenach, gdzie emisja niska z indywidualnego ogrzewania budynków jest dominująca. Przekroczenia poziomu stężeń niektórych substancji szkodliwych w powietrzu uzasadniają konieczność wdrażania na terenie województwa, a więc i Gminy Zbójno działań mających na celu racjonalizację wykorzystania energii.

4.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

ZAGOSPODAROWANIE TERENU

Odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni należy rozumieć jako ukształtowanie, tworzące harmonijną całość i uwzględniające uporządkowane uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Ośrodkiem administracyjnym Gminy Zbójno jest miejscowość Zbójno z wsią wspomagającą Działyń. Struktura osadnicza Gminy charakteryzuje się w znacznym stopniu typem zabudowy rozproszonej. Na przedmiotowym obszarze wyróżnić można różne kategorie wsi o następujących funkcjach:

- mieszkalno-usługowej z dominacją usług i funkcją produkcyjno-usługową (wieś Zbójno, Działyń, Wielgie);
- mieszkalno-usługowej i turystycznej (wsie Działyń, Rembiocha);

- mieszkalno-usługowej z dominacją usług (wieś Ruże);
- mieszkalno – usługowej i produkcji rolnej (wieś Wielgie).

Jednym z kluczowych elementów struktury przestrzennej Gminy są znajdujące się na jej terenie obszary o wysokich walorach przyrodniczych. Duże znaczenie w obrębie tych terenów mają następujące elementy:

- lasy, pełniące funkcje ochronne i estetyczno-krajobrazowe, a także jako wiodący składnik wielu biotopów,
- kompleksy łąkowo – bagienne, jako węzły ekologiczne, występujące w okolicach wsi Ciepień, Zbójno, Adamki, Sitno,
- dolina rzeki Ruziec wraz z systemem dolin bocznych,
- dolina rzeki Lubianki,
- kompleks przyrodniczy jezior Wieleckiego i Działyńskiego,
- parki podworskie, jako zespoły florystyczne o bogatej gatunkowo szacie roślinnej oraz miejsca egzystencji licznej drobnej fauny.

Na terenie Gminy wyznaczone zostały naturalne progi – bariery związane z opłacalnością ekonomiczną i ochroną wartości ekologicznych, które przebiegają przez Gminę w kierunku północno-zachodnim od południowo-wschodniej doliny jezior tworząc główny system ekologiczny Gminy oraz obszar doliny jeziora Ruduskiego, zaczynający się od wsi Ruże po wieś Obory i Jezioro Oborskie.

Źródło: Gmina Zbójno. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Tabela 16. Struktura gruntów na terenie Gminy Zbójno w 2014 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Gmina	Udział %
użytki rolne	ha	7 306	86,6%
grunty rolne	ha	6 418	87,8
sady	ha	140	1,9
łąki trwałe	ha	332	4,5
pastwiska trwałe	ha	205	2,8
pozostałe użytki rolne	ha	211	2,9
las i grunty leśne	ha	210	2,5%
grunty zabudowane i zurbanizowane	ha	260	3,1%
pozostałe grunty i nieużytki	ha	656	7,8%
Razem	ha	8 432	100%

Źródło: Dane z GUS, Działowe Bazy Wiedzy

W strukturze użytkowania gruntów na terenie Gminy Zbójno przeważają użytki rolne (86,6% powierzchni Gminy), w tym największy udział mają grunty orne.

W Tabeli 17 przedstawiono powierzchnię nieużytków występujących na terenie Gminy Zbójno. Obszary te z powodu naturalnych warunków siedliskowych i na skutek działalności rolniczej, przemysłowej lub leśnej utraciły swoją wartość użytkową. Największy procent powierzchni tych terenów występuje w sołectwach Zbójenko, Rembiocha oraz Adamki.

Tabela 17. Powierzchnia nieużytków na terenie Gminy Zbójno w 2015 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Nieużytki (ha)	Udział % powierzchni nieużytków w całkowitej powierzchni danego sołectwa
Adamki	304,97	21,63	7,09%
Ciepień	509,65	18,81	3,69%
Działyń	1 356,40	66,01	4,87%
Klonowo	476,81	16,21	3,40%
Łukaszewo	516,75	31,08	6,01%
Obory	362,04	20,52	5,67%
Podolina	199,35	13,30	6,67%
Rudusk	395,25	18,17	4,60%
Rembiocha	547,62	39,46	7,21%
Ruże	509,16	16,04	3,15%
Sitno	834,33	46,16	5,53%
Wielgie	719,10	24,98	3,47%
Wojnowo	448,53	25,29	5,64%
Zbójenko	327,25	24,85	7,59%
Zbójno	731,07	37,90	5,18%
Zosin	180,57	5,65	3,13%
Razem	8 418,85	426,06	5,06%

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Zbójno

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Gmina Zbójno charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną, na jej terenie znajdują się:

- drogi wojewódzkie o długości 17,07 km, do których należą:
 - droga relacji: Golub – Dobrzyń - Kikół o nawierzchni utwardzonej asfaltobetonem, należącej do IV klasy technicznej;

- droga relacji: Zbójno - Ostrowite o nawierzchni utwardzonej asfaltobetonem, należącej do V klasy technicznej;
- drogi powiatowe o długości 35,871 km, o nawierzchni utwardzonej asfaltobetonem należące do dróg V klasy technicznej, do których należą:
 - droga nr 2126 C relacji: Świętosław – Działyń;
 - droga nr 2129 C relacji Dulsk- Sitno;
 - droga nr 2130 C relacji Dulsk - Ruże – Obory - Stary Kobrzyniec;
 - droga nr 2132 C relacji Sitno – Działyń – Mazowsze – Czernikowo;
 - droga nr 2133 C relacji Sitno - Wielgie;
 - droga nr 2134 C relacji Działyń - Klonowo;
 - droga nr 2135 C relacji Ruże - Łukaszewo;
 - droga nr 2136C relacji Zbójno – Chrostkowo - Blinno;
 - droga nr 2137 C relacji Obory - Wildno;
 - droga nr 2213C relacji Ugoszcz – Obory.
- drogi gminne o długości 55,509 km, w przeważającej części o nawierzchni gruntowej, i niewielkiej części nawierzchni bitumicznej oraz tłuczniowej, do których należą:
 - droga nr 110501C relacji Zbójno - Rudusk – Podolina;
 - droga nr 110502C relacji Zbójno – Adamki;
 - droga nr 110503C relacji Klonowo – Ciepień;
 - droga nr 110504C relacji Adamki – Wielgie;
 - droga nr 110505C relacji Piórkowo – Ruże – Zbójenko;
 - droga nr 110506C relacji Nowogród – Rembiocha – Kijaszkowo;
 - droga nr 110507C relacji Babiak – Macikowo – Laskówiec – Działyń – Pustki;
 - droga nr 110508C relacji Macikowo – Sitno;
 - droga nr 110509C relacji Węgiersk – Działyń;
 - droga nr 110510C relacji Ciechanówek – Działyń;
 - droga nr 110511C relacji Działyń – Rudaw;
 - droga nr 110512C relacji Zbójno – Ciepień;
 - droga nr 110513C relacji Ciepień – Sikorki;
 - droga nr 110514C relacji Ciepień – Zosin – Podolina;
 - droga nr 110515C relacji Frankowo – Wojnowo;
 - droga nr 110516C relacji Ciepień – Zajeziórze;
 - droga nr 110517C relacji Klonowo – Liciszewy;
 - droga nr 110518C relacji Rudusk – Kiełbżak;
 - droga nr 110519C relacji Działyń – Rembiocha

- droga nr 110520C relacji Działyń – Liciszewy;
- droga nr 110521C relacji Wielgie – Liciszewy;
- droga nr 110522C relacji Adamki – Zbójenko;
- droga nr 110523C relacji Ruże – Wojnowo;
- droga nr 110524C relacji Wojnowo – Kazimierzewo;
- droga nr 110525C relacji Ruże – Giżynek.

Stan dróg na terenie Gminy Zbójno uległ w ostatnich latach poprawie, jednakże nadal wiele dróg powiatowych i gminnych wymaga pilnego remontu. Przeprowadzenie prac modernizacyjnych jest szczególnie istotne dla dróg, które stanowią drogi dojazdowe do obiektów użyteczności publicznej.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zbójno na Lata 2015-2020

INFRASTRUKTURA GAZOWA

Gmina Zbójno nie jest zasilana gazem ziemnym przewodowym z krajowego systemu gazowniczego. Potrzeby ciepłe w gospodarce komunalno – bytowej, w gospodarstwach domowych są zaspokajane za pomocą dostaw gazu płynnego LPG, dostarczanego w butlach gazowych – przez okoliczne firmy prowadzące dystrybucję energii elektrycznej, oleju opałowego, węgla i koksu.

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Zbójno

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Obszar Gminy Zbójno zasilany jest w energię elektryczną z głównych punktów zasilania GPZ 110/15 kV, które położone są na terenie sąsiednich gmin, tj.:

- GPZ 110/15 kV Lipno o mocy 28 MW (podstawowe źródło zasilania dla Gminy);
- GPZ 110/15 kV Kawęczyn.

Przez obszar Gminy przebiegają również linie terenowe, magistralne, napowietrzne 15 kV. Linie magistralne mają możliwość zasilania dwustronnego, stacje transformatorowe 15/0,4 kV zasilane są jednostronnie. Optymalny obszar zasilania z GPZ-ów nie pokrywa całego terenu Gminy, w związku z czym, istnieje konieczność modernizowania linii średniego napięcia.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zbójno na Lata 2015-2020

INFRASTRUKTURA WODNO-ŚCIEKOWA

Sieć wodno-kanalizacyjna jest jednym z podstawowych elementów mających wpływ na rozwój mieszkalnictwa i przedsiębiorczości na danym terenie, zapewniającym wysoką jakość

życia. Na terenie Gminy Zbójno funkcjonuje czynna rozdzielcza sieć wodociągowa, której długość w 2014 roku wynosiła 164,11 km, a liczba przyłączy sieci wodociągowej do budynków 1 025 szt. Odsetek mieszkańców Gminy Zbójno korzystających z sieci wodociągowej stanowi jeden z najniższych w powiecie golubsko-dobrzyńskim.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zbójno na Lata 2015-2020

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób korzystających z wodociągów w poszczególnych sołectwach Gminy Zbójno. Z danych w niej zawartych wynika, że najwięcej osób korzysta z sieci wodociągowej na terenie sołectw Zbójno i Działyń.

Tabela 18. Liczba osób korzystająca z wodociągów na terenie sołectw Gminy Zbójno w 2015 r.

Wyszczególnienie	Infrastruktura - 2015 r.
	Osoby korzystające z wodociągu (os.)
Adamki	142
Ciepień	138
Działyń	683
Klonowo	158
Łukaszewo	140
Obory	129
Podolina	63
Rudusk	86
Rembiocha	154
Ruże	125
Sitno	302
Wielgie	254
Wojnowo	158
Zbójenko	106
Zbójno	726
Zosin	54
Razem	3 418

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Zbójno

Długość sieci kanalizacyjnej w Gminie Zbójno wg danych z roku 2015 stanowi 18,9 km, przy czym liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej wynosi 260 szt. Odsetek ludności korzystających z tej sieci jest znacząco niższy od średniej dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Ze względu na występujące na tym obszarze ukształtowanie terenu, planowane są inwestycje w zakresie budowy indywidualnych systemów oczyszczania

ścieków. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci kanalizacyjnej Gminy w podziale na sołectwa.

Tabela 19. Stan sieci kanalizacyjnej w sołectwach na terenie Gminy Zbójno w 2015 roku

Wyszczególnienie	Infrastruktura - 2015 r.		
	Kanalizacja (km)	Liczba przyłączy (szt.)	Osoby korzystające z kanalizacji (os.)
Adamki	0,5	4	15
Ciepień	0	0	0
Działyń	5,4	72	290
Klonowo	0	0	0
Łukaszewo	0	0	0
Obory	0	0	0
Podolina	0	0	0
Rudusk	0	0	0
Rembiocha	0	0	0
Ruże	0	0	0
Sitno	0	0	0
Wielgie	3	16	64
Wojnowo	0	0	0
Zbójenko	0	0	0
Zbójno	10,0	168	799
Zosin	0	0	0
Razem	18,9	260	1 168

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Zbójno

Zgodnie z informacjami zawartymi w powyższej tabeli, duża liczba sołectw na terenie Gminy nie jest w ogóle podłączona do sieci kanalizacyjnej. Natomiast, największa liczba osób korzystających z kanalizacji znajduje się w sołectwie Zbójno.

W poniższej tabeli przedstawiono porównanie stanu wyposażenia w sieć wodociągową, kanalizacyjną i gazową Gminy Zbójno oraz powiatu golubsko-dobrzyńskiego wg stanu na rok 2015. Można zauważyć, że w wskaźnik wyposażenia Gminy w sieć kanalizacyjną i gazową jest znacznie niższy od jego wartości dla powiatu oraz terenów wiejskich powiatu.

Tabela 20. Charakterystyka infrastruktury technicznej w Gminie Zbójno i powiecie golubsko - dobrzyńskim w 2015 roku

Wyszczególnienie	Gmina Zbójno	powiat golubsko-dobrzyński	
		ogółem	na wsi
Sieć rozdzielcza na 100 km ²			
sieć wodociągowa	195,8	178,6	172,0
sieć kanalizacyjna	18,9	30,4	20,8
sieć gazowa	0,0	2,9	0,1
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności			
wodociąg	96,4	96,2	96,7
kanalizacja	26,4	59,5	40,0
gaz	0,0	6,9	0,2

Źródło: Dane GUS, Dziedziczne Bazy Wiedzy

GOSPODARKA ODPADAMI

Odbiorem odpadów komunalnych i ich zagospodarowaniem z terenu Gminy Zbójno zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. Wyszyńskiego 47, 87-600 Lipno, które prowadzi Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Do wystawionych kontenerów i pojemników mieszkańcy Gminy Zbójno mogą bezpłatnie dostarczać wyselekcjonowane frakcje odpadów:

- zmieszane odpady komunalne, odpady zielone i pozostałości z sortowania odpadów komunalnych zagospodarowywane są na Składowisku Odpadów;
- odpady selektywnie zbierane i zmieszane odpady opakowaniowe zagospodarowywane są w Sortowni Odpadów;
- odpady ulegające biodegradacji zagospodarowywane są na Kopcu bioenergetycznym;
- zużyte opony, odpady wielkogabarytowe, odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów przetwarzane są na Składowisku Odpadów Komunalnych;
- odpady wielkogabarytowe – stacja demontażu odpadów wielkogabarytowych.

Źródło: <http://www.zbojno.pl>

4.6. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

W ramach przygotowywania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno na lata 2016-2026* wykonana została diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych występujących na przedmiotowym terenie. Przy ocenie skali i potrzeb rewitalizacyjnych oraz obszarów kwalifikujących się do objęcia *Programem*, zapewniony został aktywny udział wszystkich interesariuszy. Działanie to, pozwoliło na zweryfikowanie obszarów problemowych

występujących na terenie Gminy. Dane liczbowe niezbędne do wyznaczenia obszarów zdegradowanych zostały pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy Zbójno, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Powiatowej Komendy Policji.

Analiza przeprowadzona została w oparciu o negatywne zjawiska występujące na terenie Gminy Zbójno koncentrujące się głównie w sferze społecznej (dotycząca w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), a także w następujących sferach:

- sfera gospodarcza – dotycząca w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
- sfera środowiskowa – dotycząca w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla zdrowia ludzi,
- sfera przestrzenno-funkcjonalna – dotycząca w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, terenów publicznych,
- sfera techniczna – dotycząca w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Analiza wskaźnikowa dotycząca natężenia problemów w ww. sferach na terenie Gminy Zbójno pozwoliła na wyznaczenie obszarów kryzysowych, potencjalnych do objęcia *Programem Rewitalizacji*. Wartości poszczególnych wskaźników zostały porównane do wartości średniej dla Gminy.

Na podstawie przeprowadzonej analizy stanu istniejącego Gminy Zbójno, zidentyfikowano następujące zjawiska kryzysowe:

- wysoki udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, szczególnie ze względu na bezrobocie i ubóstwo;
- niski poziom rozwoju instytucji kultury;
- brak miejsc spotkań/integracji dla mieszkańców;
- malejące wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji;
- panujące bezrobocie;

- słaba integracja społeczności lokalnej;
- niepełne dostosowanie oferty edukacyjnej dla potrzeb rynku pracy;
- niewystarczająco rozwinięta baza sportowa i okołoturystyczna;
- infrastruktura drogowa wymagająca modernizacji;
- niekorzystny stan powietrza atmosferycznego.

Występujące na terenie Gminy zjawiska kryzysowe, zakłócają prawidłowy rozwój mieszkańców i wpływają na pogorszenie jakości ich życia. Obecność ww. problemów stanowi uzasadnienie dla konieczności przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na terenie Gminy Zbójno.

5. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego

Definicje stanu kryzysowego i obszaru zdegradowanego

Występowanie stanu kryzysowego spowodowane jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych takich jak: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Negatywne zjawiska społeczne współwystępują z negatywnymi zjawiskami w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

W celu przeprowadzenia procesu rewitalizacji, na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego należy wyznaczyć obszar zdegradowany, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z tych podobszarów.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych, określają obszar zdegradowany, jako obszar na którym występuje stan kryzysowy. Stan kryzysowy jest to stan, który spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, które współwystępują z negatywnymi zjawiskami w co najmniej w jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Zbójno, posłużono się więc wskaźnikami ilościowymi, które najwierniej oddają istotę problemów.

Analizie poddane zostały wszystkie sołectwa wchodzące w skład Gminy. Przy wyborze obszarów zdegradowanych wykorzystano dane dotyczące liczby ludności, liczby osób bezrobotnych, liczby osób korzystających z pomocy społecznej, liczby przestępstw oraz

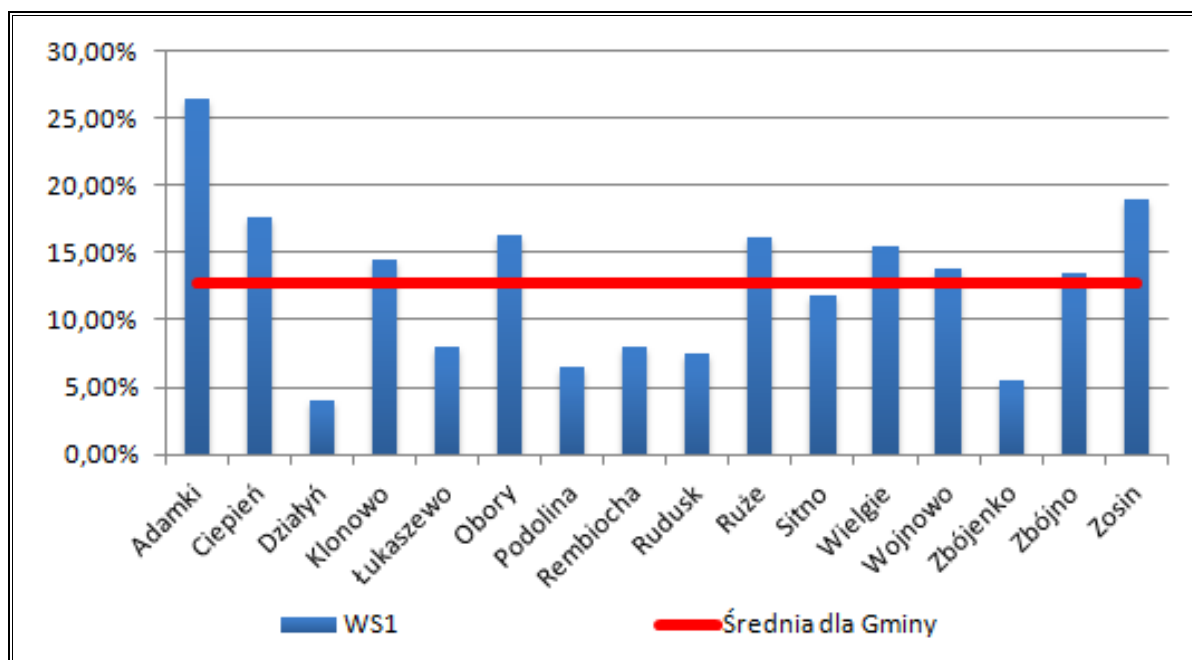
liczby obiektów infrastruktury publicznej. Na podstawie danych liczbowych, możliwe było wyznaczenie następujących wskaźników ilościowych:

- WS1 - udział liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (sfera społeczna);
- WS2 – liczba przestępstw młodocianych popełnionych na danym obszarze na terenie Gminy (sfera społeczna);
- WS3 – udział gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (sfera społeczna);
- WPF – udział liczby osób korzystających z wodociągów w stosunku do ogólnej liczby ludności w sołectwie (sfera przestrzenno-funkcjonalna).

Obszar zdegradowany został wybrany na podstawie wartości otrzymanych wskaźników dla poszczególnych sołectw. Na podstawie wskaźników wyznaczono również syntetyczny wskaźnik degradacji (WD). Degradacja wyróżnia obszary, dla których poszczególne wskaźniki przyjmują wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy.

Poniższe wykresy przedstawiają wyniki analizy dla wszystkich czterech wybranych wskaźników.

Wykres 4. Udział liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie poszczególnych sołectw Gminy Zbójno

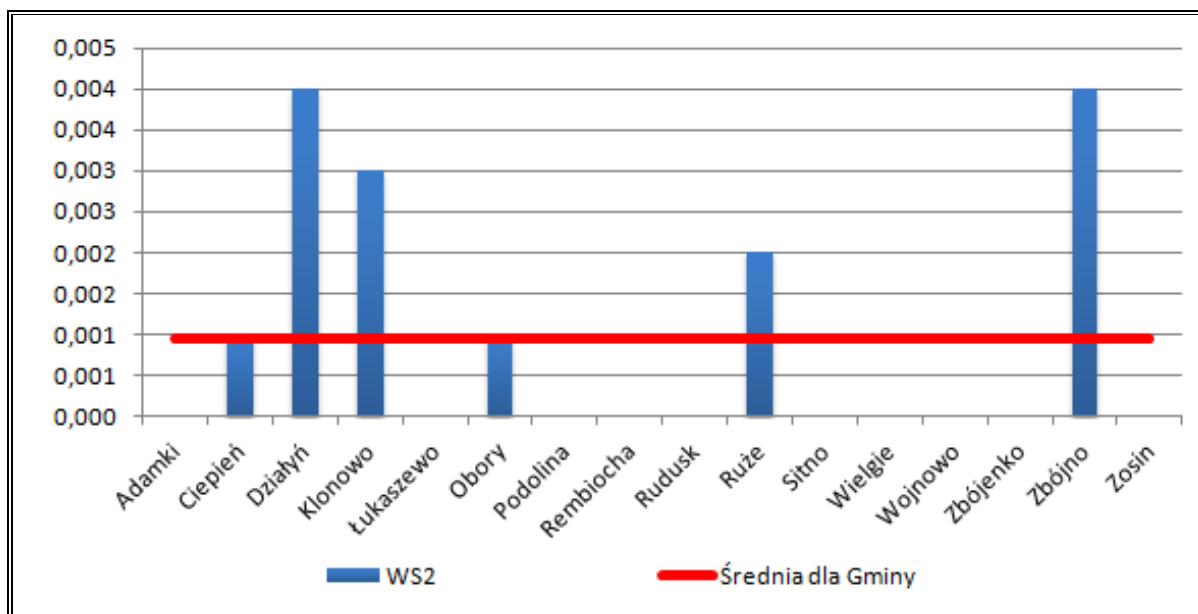

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zbójno

Zgodnie z danymi na powyższym wykresie, obszarami, gdzie zjawisko dotyczące bezrobocia jest najbardziej nasilone są sołectwa: Adamki, Ciepień, Klonowo, Obory, Ruże, Wielgie,

Wojnowo, Zbójno oraz Zosin. Wartości przedmiotowego wskaźnika przyjmują tutaj wartości wyższe niż średnia wyznaczona dla Gminy.

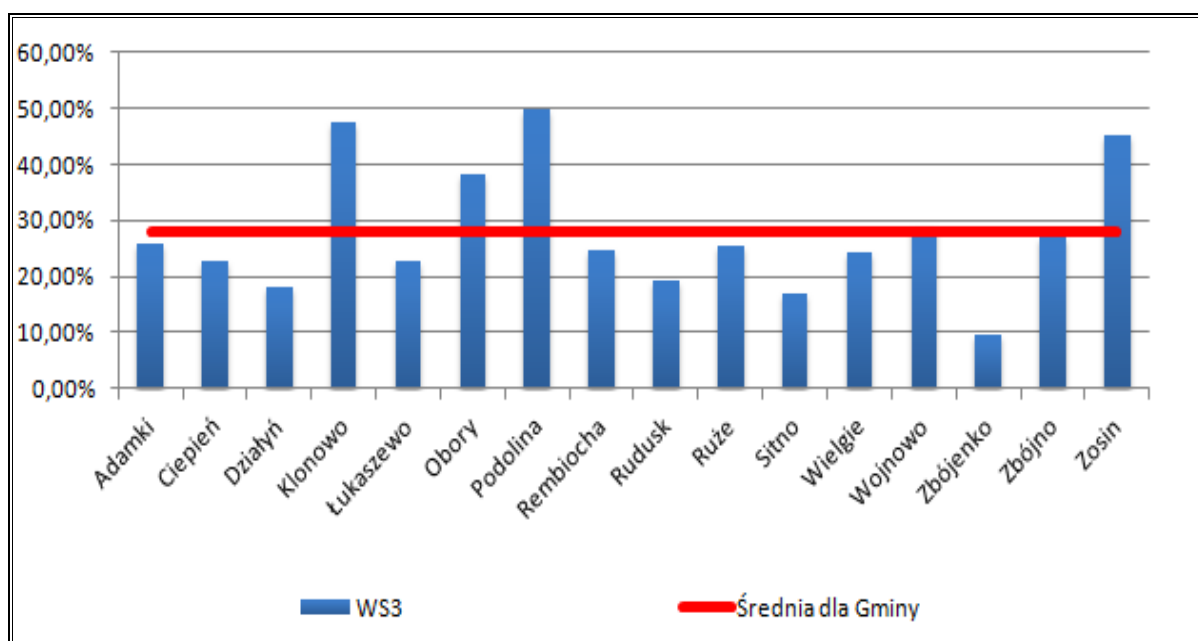
Wykres 5. Liczba przestępstw młodocianych popełnionych na danym obszarze na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zbójno

Zgodnie z danymi na powyższym wykresie, obszarami, gdzie występuje negatywne zjawisko dotyczące liczby przestępstw popełnionych przez młodocianych są sołectwa: Ciepień, Działyn, Klonowo, Obory, Ruże oraz Zbójno. Wartości wskaźnika na wymienionych obszarach przyjmują wartości powyżej średniej wyznaczonej dla Gminy.

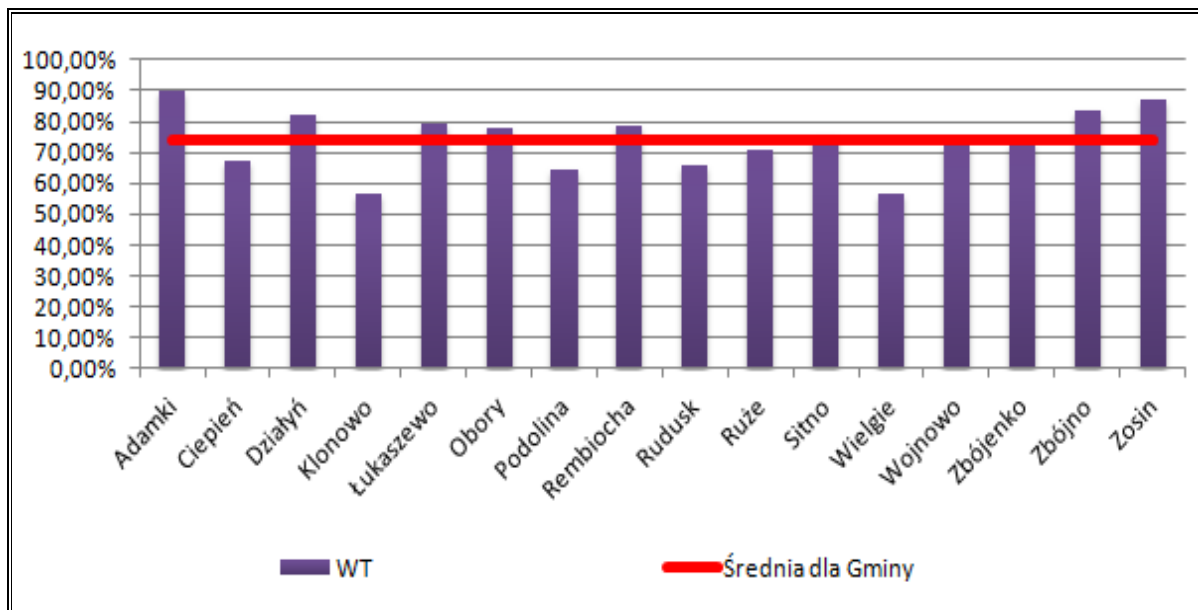
Wykres 6. Udział gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zbójno

Zgodnie z danymi na powyższym wykresie, obszarami, gdzie występuje negatywne zjawisko dotyczące liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, a co za tym idzie dotkniętych problemami społecznymi są sołectwa: Klonowo, Obory, Podolina, Wojnowo oraz Zosin. Dla wymienionych obszarów przedmiotowy wskaźnik przyjmuje wartości powyżej średniej wyznaczonej dla Gminy.

Wykres 7. Udział osób korzystających z wodociągów w stosunku do ogólnej liczby ludności w sołectwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zbójno

Zgodnie z danymi przedstawionymi na powyższym wykresie, obszarami, gdzie występuje negatywne zjawisko dotyczące niedostatecznego wyposażenia w infrastrukturę wodociągową są sołectwa: Ciepień, Klonowo, Podolina, Rudusk, Ruże oraz Wielgie. Wartości tego wskaźnika przyjmują wartości poniżej średniej wyznaczonej dla Gminy, co świadczy o niskiej liczbie osób mających możliwość korzystania z wodociągów na danym terenie.

Poniżej przedstawiono ogólny wskaźnik degradacji dla sołectw Gminy Zbójno. Został on wyznaczony w oparciu o następujący wzór:

$$WD = WS - WPF$$

Gdzie:

WD- wskaźnik degradacji,

WS- wskaźnik degradacji społecznej, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,

WPF- wskaźnik przestrzenno-funkcjonalny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Tabela 21. Syntetyczny wskaźnik degradacji na terenie Gminy Zbójno

L.p.	Sołectwo	Wskaźnik degradacji
1	Adamki	-374,872
2	Ciepień	-267,902
3	Działyń	-599,181
4	Klonowo	55,049
5	Łukaszewo	-485,763
6	Obory	-236,538
7	Podolina	-77,282
8	Rembiocha	-461,283
9	Rudusk	-391,184
10	Ruże	-289,814
11	Sitno	-472,804
12	Wielgie	-165,168
13	Wojnowo	-297,317
14	Zbójenko	-579,687
15	Zbójno	-434,270
16	Zosin	-230,165
Wartość średnia dla Gminy		-331,761

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Zbójno

W poniższej tabeli przedstawiono zbiorczą charakterystykę występowania analizowanych negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na terenie Gminy Zbójno. Obszar zdegradowany charakteryzuje się występowaniem co najmniej dwóch odchyleń od średniej dla Gminy dla wskaźników z zakresu problemów społecznych oraz odchyleniem od średniej wskaźnika ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej.

Tabela 22. Charakterystyka występowania negatywnych zjawisk na terenie Gminy Zbójno

Sołectwo	WS1	WS2	WS3	WT
Adamki	+			
Ciepień	+	+		+
Działyń		+		
Klonowo	+	+	+	+
Łukaszewo				
Obory	+	+	+	
Podolina			+	+
Rembiocha				
Rudusk				+

Sołectwo	WS1	WS2	WS3	WT
Ruże	+	+		+
Sitno				
Wielgie	+			+
Wojnowo	+		+	+
Zbójenko				+
Zbójno	+	+		
Zosin	+		+	

„+” - wskaźnik przyjmuje wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej oraz konsultacji z pracownikami i władzami Gminy Zbójno, obszarem zdegradowanym na terenie Gminy Zbójno zdecydowano objąć sołectwa: Ciepień, Klonowo, Ruże, Wojnowo. Są to obszary, na których zdiagnozowana została wzmożona koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej i technicznej. Położenie tych obszarów oraz ich granice zostały przedstawione na schematycznym rysunku. Obszar zdegradowany stanowi podstawę do wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Rysunek 5. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Zbójno

Źródło: Opracowanie własne; mapa z Urzędu Gminy Zbójno

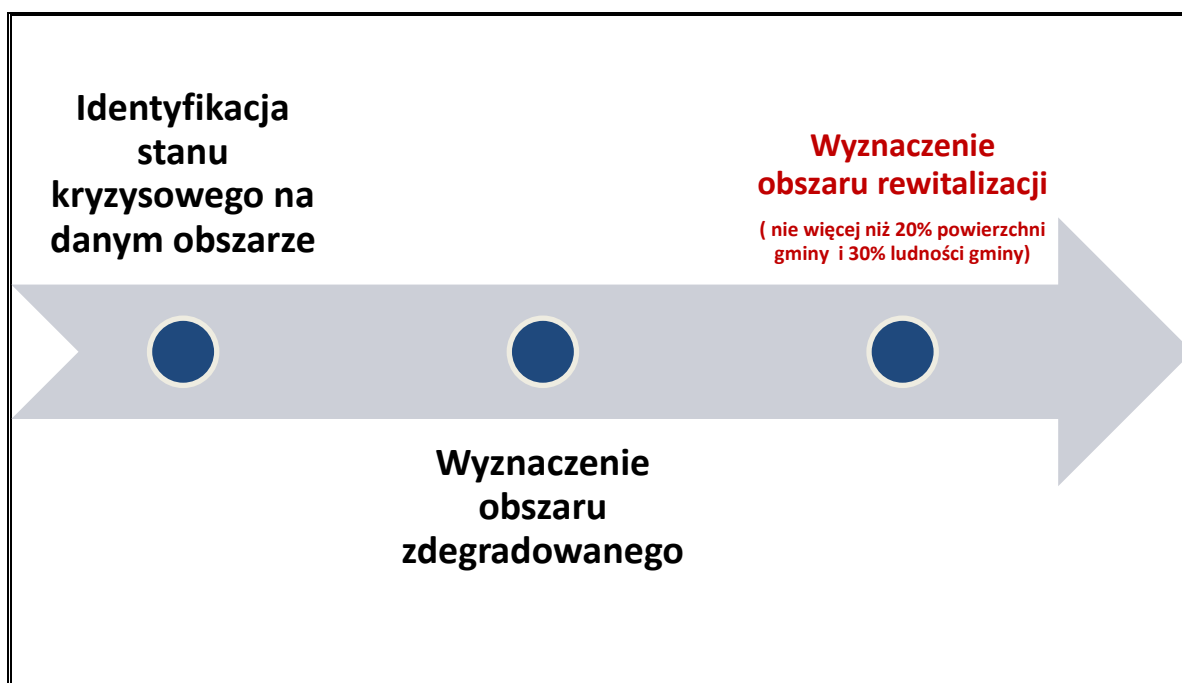
6. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizowanego

6.1. Metodyka wyboru obszaru rewitalizowanego

Obszar rewitalizowany został wybrany na podstawie analizy, która oparta została na:

- zapisie w ustawie o rewitalizacji dotyczącego wielkości i charakterze obszaru rewitalizacji,
- informacjach zebranych z przeprowadzonych konsultacji społecznych, w której udział wzięły wszystkie grupy interesariuszy;
- identyfikacji występujących na terenie Gminy Zbójno problemów i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Rysunek 6. Schemat wyboru obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie diagnozy stanu obecnego Gminy Zbójno, analizy czynników i zjawisk kryzysowych występujących na przedmiotowym obszarze oraz wyznaczonego obszaru zdegradowanego, dokonano wyboru obszarów, które zostaną poddane rewitalizacji. Na jego wybór duży wpływ miały przeprowadzone w Gminie konsultacje społeczne, które uzasadniają potrzebę podjęcia niezbędnych działań rewitalizacyjnych. Powierzchnia wyznaczona jako obszar przeznaczony do podjęcia działań rewitalizacyjnych charakteryzuje się szczególnym stopniem degradacji.

6.2. Obszar rewitalizacji gminy

Zgodnie z definicją, obszar rewitalizacji może obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić działania rewitalizacyjne. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów o powierzchni większej niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe, powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Na podstawie analizy wskaźnika degradacji, konsultacji z mieszkańcami Gminy, interesariuszami *Programu Rewitalizacji*, pracownikami Urzędu Gminy oraz władzami Gminy Zbójno, dokonano wyboru obszarów rewitalizowanych, na których podjęte zostaną działania rewitalizacyjne. Obszary te w największym stopniu wymagają interwencji w zakresie zmniejszenia stanu kryzysowego i ograniczenia wszelkich związanych z nim niekorzystnych zjawisk. Obszary, które zostaną poddane rewitalizacji na terenie Gminy Zbójno to:

- **sołectwo Ruże,**
- **sołectwo Klonowo.**

Rysunek 7. Obszary objęte rewitalizacją na terenie Gminy Zbójno

Źródło: Opracowanie własne; mapa z Urzędu Gminy Zbójno

Powierzchnia rewitalizowanego obszaru wynosi: 985,34 ha, co stanowi 11,70% ogólnej powierzchni Gminy, natomiast zamieszkiwany jest przez 456 mieszkańców, co stanowi 9,97% całej ludności Gminy Zbójno. W związku z powyższym, spełnione zostały wymagania dotyczące obszaru rewitalizacji określone w ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. oraz *Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Przedmiotowe obszary mają istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Wyznaczone do rewitalizacji obszary nie posiadają wspólnych granic, jednakże natężenie zjawisk negatywnych na tych terenach spowodowało konieczność ich wsparcia w ramach procesu rewitalizacji i ograniczenia występujących tam problemów i barier rozwojowych. Ich wybór został określony także w oparciu o przeprowadzone konsultacje społeczne.

Obszary wyznaczone do rewitalizacji zostały określone na podstawie wskaźników przedstawionych w Rozdziale 5. Kluczowym aspektem do podjęcia decyzji były wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych na terenie Gminy. Na podstawie wyników wskaźnikowych obszarami kwalifikującymi się do objęcia wsparciem są sołectwa Ruże i Klonowo. Na obszarach tych mierniki osiągnęły wartości mniej korzystne niż średnia Gminy dla przynajmniej dwóch wskaźników społecznych i jednego wskaźnika ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Wpływ na decyzję dotyczącą obszaru miały również narady z interesariuszami *Programu*, które potwierdziły słabą sytuację społeczno-gospodarczą tych terenów.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się spójnością urbanistyczną. Na wskazanym terenie rewitalizowanym, znajdują się również miejsca, gdzie bezpośrednio nie występują zjawiska negatywne. Jednakże, sąsiadujące z nimi tereny zdegradowane wpływają pośrednio i w przyszłości mogą mieć na nie negatywny wpływ. W związku z tym, zostały one również objęte obszarem rewitalizacji.

6.3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Na podstawie analizy wskaźnikowej przedstawionej w poprzednich rozdziałach dokonano wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizowanego ze szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych. Poniżej dokonano szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizowanego w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Zasięg i skala występujących problemów w każdej ze stref dotyczy głównie mieszkańców rewitalizowanych sołectw Ruże i Klonowo, jednakże skutki ich występowania mogą również przenosić się i oddziaływać na sytuację całej Gminy Zbójno. Wszystkie zidentyfikowane

problemy charakteryzują się większym natężeniem na terenie rewitalizowanym w porównaniu do średniej wyznaczonej dla Gminy Zbójno.

SFERA SPOŁECZNA

Problemy społeczne występujące na terenie obszaru wybranego do rewitalizacji są zjawiskiem niekorzystnym dla społeczności lokalnej. Są to zjawiska niepożądane, niebezpieczne, które należy wyeliminować z otoczenia, gdyż są przeszkodą dla efektywnego funkcjonowania jednostek. Tego rodzaju problemy najczęściej udaje się zniwelować jedynie poprzez długotrwałe i kompleksowe działania, zmierzające do zapobiegania powstawania trudnych sytuacji życiowych oraz pomagające w ich przezwyciężeniu.

Problemami, które zidentyfikowane zostały na obszarze rewitalizowanym są:

- **uzależnienie od alkoholu** – jest to niezwykle istotny do rozwiązania problem. Zaburzenie to ma charakter przewlekły i polega na spożywaniu nadmiernej ilości alkoholu, co prowadzi do wyniszczenia zdrowotnego i psychicznego. Nałóg ten dotyczy nie tylko bezpośrednio osoby spożywającej alkohol, ale w dużej mierze wpływa na osoby znajdujące się w jego otoczeniu. Konsekwencjami tego nałogu jest często wzrost przestępczości i często występowania zjawiska przemocy w rodzinie. Efektem uzależnienia od alkoholu jest izolacja społeczna, problemy finansowe, a także problemy z prawem. W ostatnich latach problem ten dotyka coraz większej grupy ludzi, w tym również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Alkoholizm jest zjawiskiem występującym najczęściej w kręgu patologii społecznej. Przeciwdziałanie i eliminacja tego zjawiska opiera się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach. Jest to niezwykle trudny i skomplikowany proces, którego skuteczność uwarunkowana jest osobistą chęcią osoby, której problem dotyczy. W związku z tym, niezbędne jest podejmowanie przez Gminę odpowiednich działań mających na celu ograniczenie zasięgu tego zjawiska i jego negatywnych skutków. Organizacja specjalnych terapii dotyczących uzależnień, czy udział w spotkaniach, efektywne zagospodarowanie czasu wolnego – organizacja spotkań, warsztatów, mogą przyczynić się pozytywnie na zmniejszenia intensywności tego problemu. Alkoholizm jest powodem obejmowania osób pomocą społeczną – w 2015 r. na terenie sołectwa Ruże pomocą taką objęte były dwie osoby, podobnie na terenie sołectwa Klonowo, pomocą w tym zakresie objęto dwie osoby.
- **bezrobocie** – jest to jeden z najtrudniejszych problemów społecznych i gospodarczych, który powoduje występowanie poważnych zaburzeń mających miejsce w środowisku i występowanie dyskomfortu psychicznego. Należą do nich przede wszystkim: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem

wolnego czasu, izolacja społeczna. W związku z tym problemem, należy prowadzić szereg działań oraz realizować programy, mające na celu wspieranie osób bezrobotnych. Duże znaczenie ma również niechęć części osób bezrobotnych do podjęcia pracy oraz niedopasowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy, np. duża liczba osób z wykształceniem wyższym humanistycznym (pedagogika, filozofia, historia) przy znikomym zapotrzebowaniu rynku. Realizacja przez Gminę szkoleń, kursów zawodowych oraz projektów zaplanowanych w ramach *Programu Rewitalizacji*, będzie zmierzać do ograniczenia bezrobocia wśród mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale i całego obszaru Gminy Zbójno.

Na koniec 2015 r. na terenie sołectwa Klonowo zarejestrowane były 23 osoby bezrobotne, natomiast na terenie sołectwa Ruże 18 bezrobotnych.

- **ubóstwo** – zjawisko związane z brakiem dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych. Ubóstwo godzi w materialne podstawy bytu rodzin, zmniejsza szanse edukacyjne dzieci, często prowadzi również do rozpadu rodziny. Problem ten jest niestety coraz bardziej powszechny i niebezpieczny, gdyż niemożność zaspokojenia swoich potrzeb często prowadzi do frustracji oraz patologii.

W 2015 r. z powodu ubóstwa pomocą społeczną objęto 85 osób z terenu sołectwa Klonowo oraz 31 osób z terenu sołectwa Ruże.

- **przestępczość** – problem ten definiowany jest jako „zawinione zachowanie się człowieka, zabronione przez ustawę pod groźbą kary jako społecznie niebezpieczne”. Przestępstwo pociąga za sobą określone sankcje, odciska także negatywne piętno na życiu jednostki, a zwłaszcza osób nieletnich. W ostatnich latach zauważalne jest rozprzestrzenianie się tego negatywnego zjawiska, co skłania instytucje do podejmowania działań profilaktycznych w celu jego ograniczenia i wyeliminowania. Na wyznaczonych obszarach zidentyfikowano występowanie tego problemu.

W 2015 r. odnotowano 8 przestępstw/wykroczeń popełnionych na terenie sołectwa Klonowo oraz 6 na terenie sołectwa Ruże.

- **brak organizacji czasu wolnego** – na terenie sołectw nie są organizowane zajęcia dla żadnej z grup wiekowych, które pomogłyby w integracji mieszkańców, rozwijaniu zainteresowań, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz zagospodarowaniu wolnego czasu. Mieszkańcy nie mogą również skorzystać z pomocy psychologa. W związku z tym, może to być przyczyną pojawiania się takich negatywnych zjawisk jak bezrobocie i przestępczość.

Reasumując, na terenach wyznaczonych do rewitalizacji w chwili obecnej występuje problem wykluczenia społecznego. Jest to zjawisko polegające na ograniczeniu, a nawet braku możliwości uczestnictwa w działaniach obywateli i dotyczy osób, rodzin, grup, które żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych i są narażone na wystąpienie bądź dotknięte przez niekorzystne procesy społeczne. W związku z tym, występujące na ww. obszarach problemy prowadzą do powstawania zachowań patologicznych wśród mieszkańców. Ma to również wpływ na brak poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej oraz na słabą aktywność społeczną i gospodarczą.

Występujące na terenie rewitalizacji problemy społeczne, skłaniają władze Gminy do podjęcia niezbędnych działań zapobiegawczych i profilaktycznych w celu ograniczenia lub całkowitego wyeliminowania tego rodzaju zjawisk. Problemy te wymagają podjęcia długotrwałych i kompleksowych działań oraz stałej współpracy wszystkich interesariuszy *Programu Rewitalizacji*.

SFERA GOSPODARCZA

Mały odsetek prowadzonej działalności gospodarczej na terenie rewitalizowanych sołectw wynika m.in. z trudności administracyjnych jakie napotykają przedsiębiorcy i osoby chcące założyć własną działalność gospodarczą. Wysokie podatki i niskie dochody wpływają na niechęć przedsiębiorców do tworzenia firm na przedmiotowym terenie. Wpływ na ilość nowych podmiotów gospodarczych ma również niedopasowany system kształcenia młodych ludzi.

Opisywana sytuacja ma wpływ na zahamowanie rozwoju gospodarczego oraz towarzyszącego mu rozwoju społecznego. Wzrost gospodarczy jest ściśle związany z rozwojem przedsiębiorczości i innowacyjności, co wpływa na tworzenie nowych miejsc pracy oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Niespójny system wsparcia doradczego w Gminie oddziałuje negatywnie na to zjawisko i stanowi poważną barierę rozwojową. W związku z tym, Gmina planuje zrealizować projekty współfinansowane ze źródeł zewnętrznych, które wpłyną na podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców.

Przedmiotowe tereny charakteryzuje również niewykorzystany potencjał turystyczny. Pobudzenie aktywności turystycznej i zachęcenie potencjalnych turystów do przybywania na teren Gminy mogłoby przyczynić się do pobudzenia rozwoju gospodarczego.

Działania mające na celu wspieranie lokalnej przedsiębiorczości wpłyną na zahamowanie degradacji społecznej i rozszerzanie się zjawiska patologii. Wspólne zaangażowanie władz Gminy, różnego rodzaju instytucji oraz organizacji pozarządowych funkcjonujących na

terenie Gminy w działania rewitalizacyjne pozwoli na pobudzenie rozwoju gospodarczego tych terenów.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Powietrze jest elementem środowiska, które jest niezbędne do życia wszystkich ludzi, w związku z tym, tak istotne znaczenie ma jego jakość. Ochrona jakości powietrza jest bardzo ważna dla zdrowia i komfortu życia obecnych, jak i przyszłych pokoleń. Na przedmiotowym terenie stan powietrza atmosferycznego jest niezadowolający. Wynika to z faktu, że w przeważającej części na cele grzewcze mieszkańcy wykorzystują takie paliwa jak: węgiel kamienny, drewno czy odpady drzewne, które charakteryzują się wysokim stopniem emisji CO₂. Według przeprowadzonej przez WIOŚ w Bydgoszczy w 2015 rok rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim, na terenie całej strefy kujawsko-pomorskiej, do której należy Gmina Zbójno, odnotowano przekroczenia stężeń pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz B(a)P. W związku z tym, przedmiotowy teren boryka się z problemem „niskiej emisji”, które znacznie pogarsza komfort zamieszkania. Ponadto, wyznaczony do rewitalizacji obszar charakteryzuje się niedoborem urządzonych terenów zielonych, lasów i łąk.

STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA I SFERA TECHNICZNA

Na obszarze rewitalizowanym w niedostatecznym stopniu rozwinięta jest infrastruktura edukacyjna i sportowo-rekreacyjna. Brakuje miejsc spotkań dla mieszkańców – na terenie przedmiotowych sołectw nie istnieją miejsca, gdzie społeczność mogłaby się spotykać, a istniejące świetlice wiejskie znajdują się w złym stanie technicznym oraz są niedoposażone. Ponadto, część budynków użyteczności publicznej na tym terenie wymaga podjęcia odpowiednich działań termomodernizacyjnych oraz remontowych, które wpłyną na poprawę komfortu ich użytkowania oraz nadanie im dodatkowych funkcji tj. miejsce integracji, edukacji.

Modernizacji wymagają również niektóre fragmenty sieci drogowej. Część ulic, chodników prowadzących do funkcjonujących obiektów użyteczności publicznej jest przestarzała, utrudnia komunikację, a nawet stanowi zagrożenie dla tutejszej społeczności.

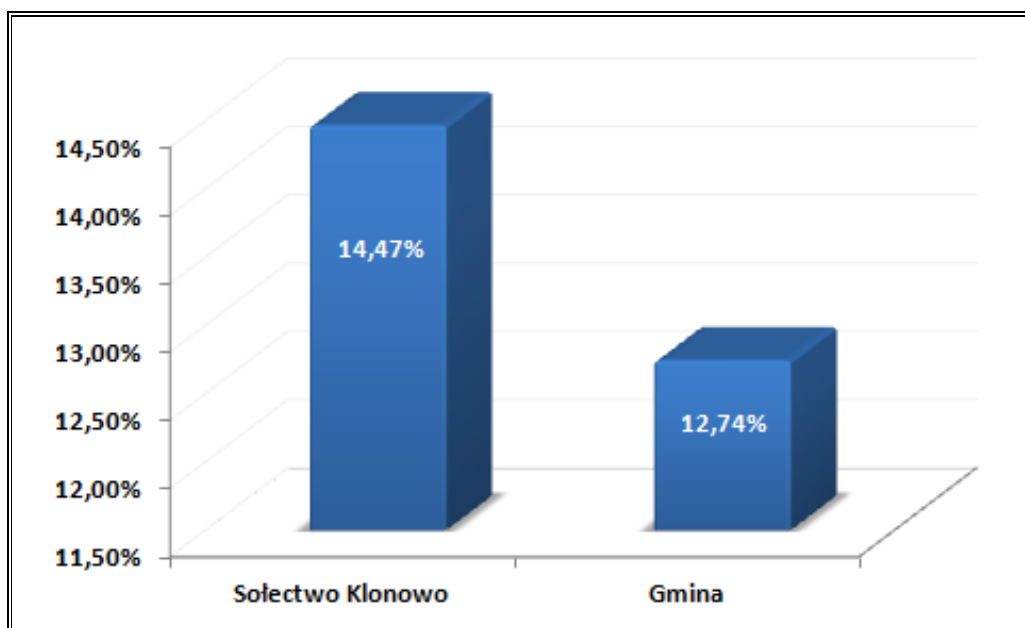
PODSUMOWANIE

- **Sołectwo Klonowo:**

Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową, największym problemem na tym obszarze jest wyższy od średniej dla Gminy odsetek osób bezrobotnych oraz udział osób korzystających z pomocy społecznej, a także liczba przestępstw popełnionych

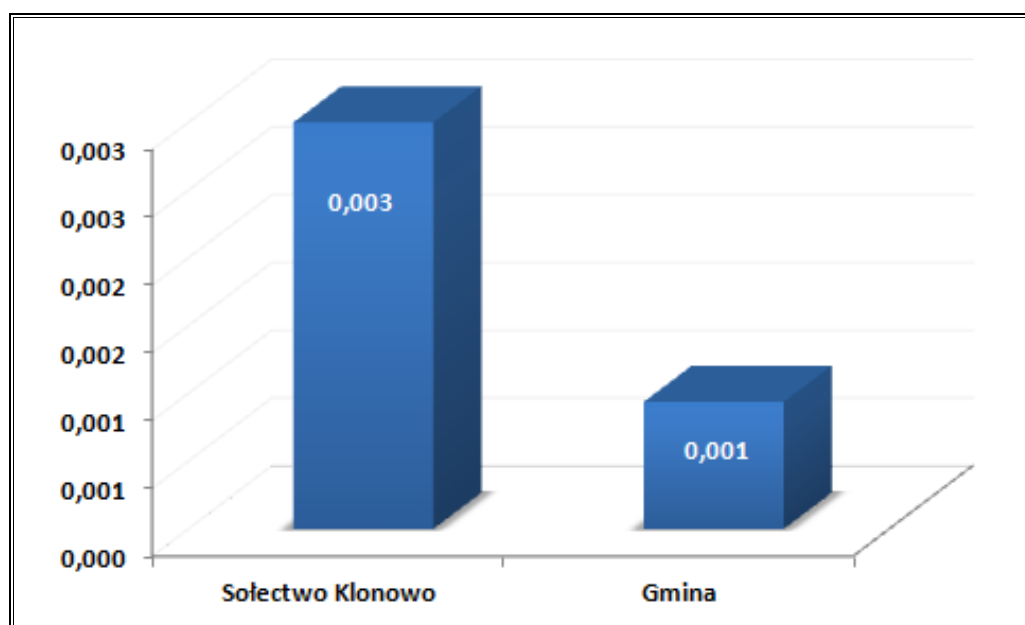
na 1000 mieszkańców. Na poniższych wykresach została przedstawiona sytuacja na terenie sołectwa Klonowo, w porównaniu ze średnią dla Gminy.

Wykres 8. Udział liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwie Klonowo

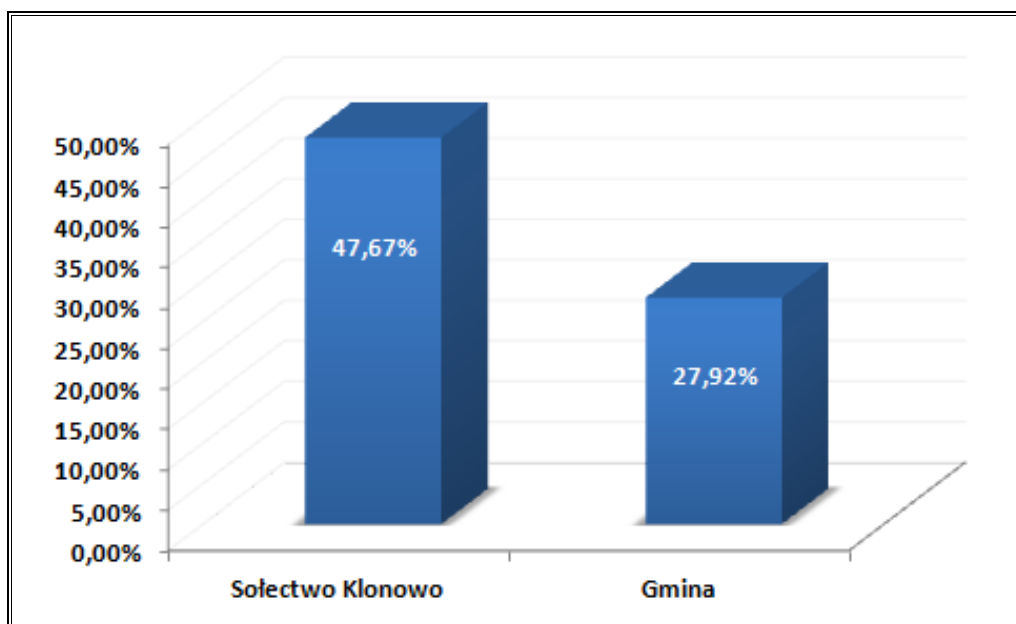
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wykres 9. Liczba przestępstw młodocianych popełnionych na danym obszarze na 1000 mieszkańców w sołectwie Klonowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wykres 10. Udział gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze sołectwa Klonowo

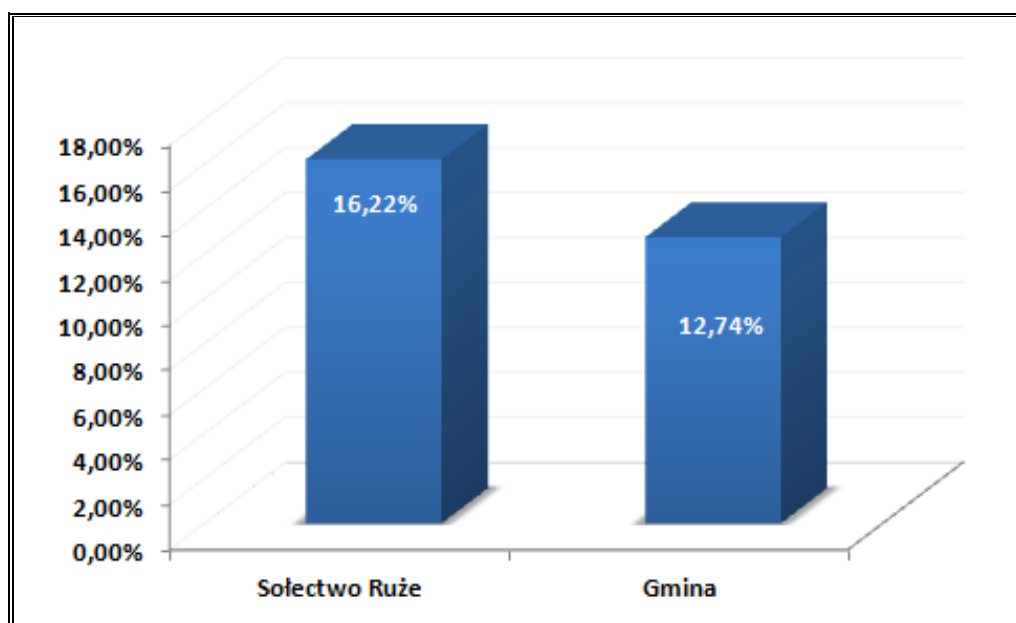

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- **Sołectwo Ruże**

Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową, problemami występującymi na tym obszarze, dla których wartość wskaźnika jest wyższa od średniej dla Gminy to odsetek osób bezrobotnych oraz liczba młodocianych przestępstw popełnionych na 1000 mieszkańców. Poniższe wykresy przedstawiają skalę tych zjawisk.

Wykres 11. Udział liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwie Ruże

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

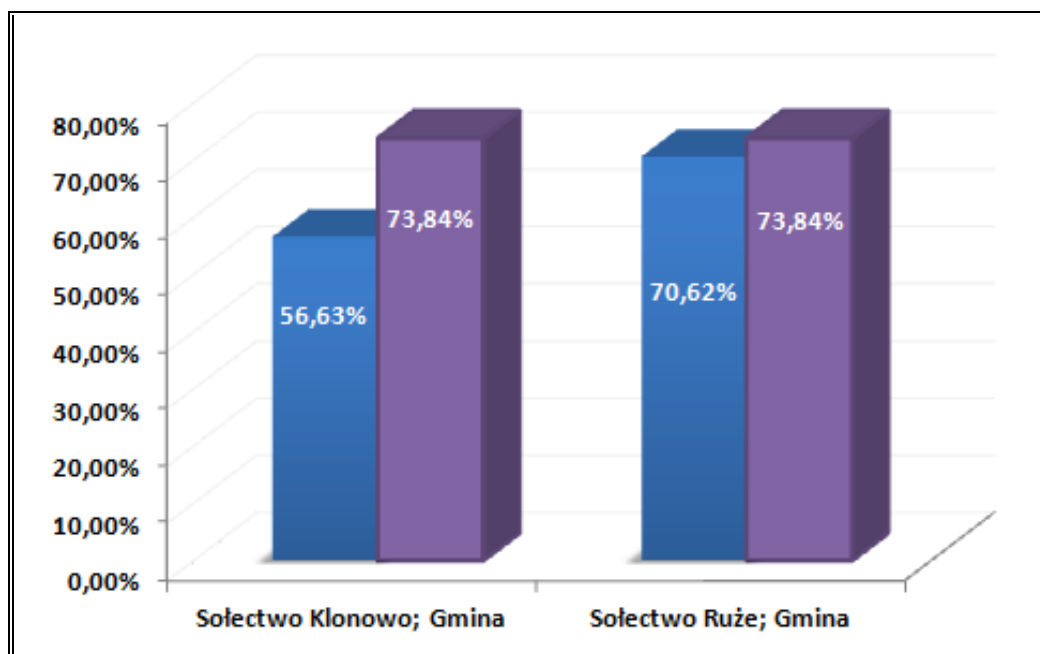
Wykres 12. Liczba przestępstw młodocianych popełnionych na danym obszarze na 1000 mieszkańców w sołectwie Ruże

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Ponadto, w sołectwach Ruże i Klonowo, które zostały objęte obszarem rewitalizacji udział osób korzystających z wodociągów w stosunku do ogólnej liczby ludności w sołectwie jest niższa niż średnia dla Gminy, co świadczy o niskim stopniu zwodociągowania tych terenów. Sytuacja ta, została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 13. Udział osób korzystających z wodociągów w stosunku do ogólnej liczby ludności w sołectwach Ruże i Klonowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wyżej opisane problemy, głównie w sferze społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, wymagają podjęcia odpowiednich działań, które będą ograniczały ich skalę i niwelowały skutki. Charakter potrzeb rewitalizacyjnych wynika z przedstawionej diagnozy obszaru rewitalizacji. Potrzeby mieszkańców wywarły znaczny wpływ na zakres planowanych działań, które mają doprowadzić do ożywienia społeczno – gospodarczego nie tylko obszarów rewitalizowanych, ale całej Gminy Zbójno.

Warto zaznaczyć, że działania rewitalizacyjne, zwłaszcza na terenie przeznaczonym do rewitalizacji, będą skupiały się nie tylko na ograniczaniu problemów społeczno-gospodarczych, ale również do wykorzystania istniejących potencjałów. W stanie obecnym potencjały te podlegają silnym ograniczeniom. Do potencjałów występujących na terenie obszaru rewitalizacji należy zaliczyć m.in.: miejscową społeczność chętną do działania, atrakcyjne tereny mieszkaniowe, atrakcyjne walory przyrodniczo – historyczne terenu oraz obecność terenów inwestycyjnych gotowych do zagospodarowania.

7. Wizja obszaru rewitalizacji po rewitalizacji

Wizja obszaru rewitalizacji po rewitalizacji obrazuje przyszły wizerunek przedmiotowego obszaru rewitalizacji, a więc jest stanem, do którego dążyć będzie Gmina Zbójno, poprzez realizację zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych. W dokumencie została sformułowana następująca wizja Gminy Zbójno do 2026 roku:

Wizja

Gmina Zbójno, gminą zapobiegającą występowaniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród mieszkańców, wspierającą działalność lokalnych inicjatyw społecznych i gospodarczych oraz dążącą do zrównoważonego rozwoju, poprzez rewitalizację obszaru sołectw Klonowo i Ruże

W wyniku realizacji powyższej wizji poprawie ulegnie jakość życia mieszkańców nie tylko obszarów zdegradowanych, objętych rewitalizacją, ale również w wyniku efektu synergicznego, nastąpi wzrost stopy życiowej wszystkich mieszkańców Gminy. Stanie się to impulsem do rozwoju Gminy. Udział mieszkańców w organizowanych spotkaniach, imprezach kulturalnych i sportowych wpłynie na stworzenie i nawiązanie wspólnotowych relacji. Odnowa zdegradowanej przestrzeni przyczyni się do poprawy estetyki całego obszaru Gminy Zbójno.

8. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych

Przedstawione w tym rozdziale cele rewitalizacyjne i kierunki działań, są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potrzeby Gminy Zbójno. Zostały one określone na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych i analizy wskaźnikowej. Wyznaczone cele

i kierunki działań rewitalizacyjnych pozwolą na ograniczenie negatywnych zjawisk, głównie w sferze społecznej, które zostały zidentyfikowane na obszarze objętym rewitalizacją.

Główny cel Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno na lata 2016-2026:

WYPROWADZENIE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH, OBJĘTYCH REWITALIZACJĄ ZE STANU KRYZYSOWEGO ORAZ POPRAWA WARUNKÓW ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POPRZEC ELIMINACJĘ ZJAWISK WPŁYWAJĄCYCH NA ICH DEGRADACJĘ

Rewitalizacja w sposób kompleksowy przyczyni się do naprawy sytuacji szczególnie na obszarach, które zostały objęte działaniami, ale także sytuacji całej Gminy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Cele szczegółowe *Lokalnego Programu Rewitalizacji* zostały wyznaczone w oparciu o poszczególne sfery i przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 23. Cele szczegółowe Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno

Sfera społeczna
Cel 1. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego.
Cel 2. Ograniczenie liczby bezrobotnych.
Cel 3. Wzrost aktywności społecznej.
Cel 4. Zmniejszenie problemów związanych z patologiami społecznymi.
Sfera gospodarcza
Cel 5. Zwiększenie zatrudnienia.
Cel 6. Zwiększenie lokalnego potencjału gospodarczego.
Sfera środowiskowa
Cel 7. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na terenie Gminy.
Cel 8. Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców.
Cel 9. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
Sfera przestrzenno - funkcjonalna
Cel 10. Doposażenie w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną.
Cel 11. Wzrost potencjału dziedzictwa kulturowego (turystycznego, sportowo-rekreacyjnego, kulturalnego), poprzez konserwację przestrzeni publicznej i poprawę stanu środowiska przyrodniczego.
Sfera techniczna
Cel 12. Poprawa stanu technicznego budynków.
Cel 13. Poprawa estetyki otoczenia i utworzenie zielonych przestrzeni publicznych.

Źródło: Opracowanie własne

Dla realizacji wyznaczonych wyżej celów niezbędne jest określenie kierunków działań, które wpłyną również na osiągnięcie wyznaczonej wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji.

Planowane kierunki działań na obszarach rewitalizacji:

- podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców,
- wspieranie osób i rodzin ze środowisk dotkniętych problemami społecznymi (wykluczenie społeczne, alkoholizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc w rodzinie),
- zwiększanie aktywności i inicjatyw społecznych i edukacyjnych,
- zachęcanie mieszkańców do integracji i wspólnego spędzania czasu,
- kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród społeczności,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- poprawa warunków infrastrukturalnych dla instytucji świadczących usługi społeczne,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele społeczne,
- zagospodarowanie terenów zielonych,
- modernizacja i przebudowa dróg,
- modernizacja energetyczna budynków.

Przyjęte do realizacji kierunki działań wynikają z określonego celu głównego *Programu Rewitalizacji* oraz jego celów szczegółowych. Ich realizacja wpłynie na osiągnięcie zdefiniowanej wizji obszaru rewitalizacji po rewitalizacji.

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć założonych celów procesu rewitalizacji przedstawiono w oparciu o określone wskaźniki docelowe. Wartość poszczególnych wskaźników bazowych przyjmuje wartości zerowe, gdyż są one trudne do skwantyfikowania, co powoduje, że każda zmiana wartości bazowej wskaźnika stanowić będzie realizację celów *Lokalnego Programu Rewitalizacji*. Przy ocenie osiągniętych przez *Lokalny Program Rewitalizacji* założeń monitorowane będą dwa rodzaje wskaźników:

- Wskaźnik produktu – bezpośredni materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami;
- Wskaźnik rezultatu – bezpośredni efekt zrealizowanego programu lub projektu, który dostarcza informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku ich wdrożenia i otrzymania wsparcia u beneficjentów pomocy.

Tabela 24. Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu dla wyznaczonych obszarów rewitalizacji

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wskaźniki produktu			
1	Liczba zrealizowanych projektów społecznych	0	8
2	Liczba zrealizowanych projektów inwestycyjnych	0	4
3	Liczba obiektów poddanych remontowi lub termomodernizacji	0	1
4	Powierzchnia zrewitalizowanych przestrzeni publicznych [m ²]	0	200
5	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	0	5
6	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	0	1
7	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	0	5
8	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	0	5
9	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	0	5
10	Liczba uczniów i młodzieży objętych wsparciem w programie	0	10
Wskaźniki rezultatu			
1	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	0,189	0,184
2	Liczby osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	0,41	0,36
3	Liczba nowych miejsc pracy	0	1
4	Liczba osób żyjących w ubóstwie na 100 mieszkańców	0,116	0,111

Źródło: Opracowanie własne

Proces rewitalizacji Gminy Zbójno jest postępowaniem kompleksowym, opartym na skoordynowanych działaniach oraz na szczegółowej diagnozie poszczególnych obszarów. Ważnym aspektem był udział przy jego tworzeniu mieszkańców i pozostałych interesariuszy, co pozwoliło na precyzyjne określenie celów rewitalizacji.

9. Projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Realizacja *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*, będzie możliwa dzięki przeprowadzeniu szeregu projektów, które pozwolą na wyprowadzenie wyznaczonego w dokumencie obszaru rewitalizowanego ze stanu kryzysowego. Projekty opierają się w pierwszej kolejności na działaniach w sferze społecznej, tzw. działaniach miękkich. Ich dopełnieniem jest realizacja projektów infrastrukturalnych, czyli tzw. działań twardych, które wspomagają wykonanie działań miękkich i wpływają na ich skuteczność. Zastosowane podejście, wpłynie w sposób kompleksowy na zapewnienie trwałych efektów

przeprowadzonego procesu rewitalizacji oraz pobudzi zrównoważony rozwój całej Gminy Zbójno.

Poniżej przedstawiony został wykaz głównych projektów zaplanowanych do realizacji w ramach *Programu Rewitalizacji*.

Tabela 25. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis przedsięwzięcia					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
Obszar rewitalizacji 1 – Sołectwo Klonowo	Cele rewitalizacji: Cel 1. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego Cel 2. Ograniczenie liczby bezrobotnych Cel 3. Wzrost aktywności społecznej Cel 4. Zmniejszenie problemów związanych z patologiami społecznymi								
	Kierunki działań: • podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, • wspieranie osób i rodzin ze środowisk dotkniętych problemami społecznymi (wykluczenie społeczne, alkoholizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc w rodzinie), • zwiększanie aktywności i inicjatyw społecznych i edukacyjnych, • kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród społeczności.								
	1. Utworzenie dziecięcego klubu samopomocy	1. Utworzenie dziecięcego klubu samopomocy	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja dziecięcego klubu samopomocy, w którym udział będą brali uczniowie szkoły podstawowej. Podstawowym celem klubu będzie wzajemna pomoc dzieci w nauce.	Klonowo	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 10	Liczba członków klubu, listy obecności, liczba godzin pomocy w nauce, ankiety
	2. Utworzenie klubu młodzieżowego	2. Utworzenie klubu młodzieżowego	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja klubu młodzieżowego, którego celem będzie wzajemna pomoc w nauce oraz organizowanie czasu wolnego młodzieży.	Klonowo	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 10	Liczba członków klubu, listy obecności, liczba godzin pomocy w nauce, ankiety
	3. Utworzenie klubu seniora	3. Utworzenie klubu seniora	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja klubu seniora będzie obejmować organizowanie różnego typu kursów, spotkań integracyjnych, rozwijanie zainteresowań oraz zagospodarowanie czasu wolnego.	Klonowo	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 10	Liczba członków klubu, listy obecności, ankiety, liczba zorganizowanych spotkań
	4. Szkolenia	4. Szkolenia	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych lub chcących podnieść kwalifikacje, które poszukują zatrudnienia. Szkolenia będą dostosowane do potrzeb osób bezrobotnych i rynku pracy.	Klonowo	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność zawodowa - 5	Liczba członków szkoleń, listy obecności, ankiety, zaświadczenia
	5. Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem	5. Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja indywidualnych i grupowych spotkań z psychologiem w celu zdiagnozowania problemów oraz ich rozwiązania.	Klonowo	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 5	Liczba członków klubu, listy obecności, liczba godzin pomocy w nauce, ankiety

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis przedsięwzięcia					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	6. Staże zawodowe i praktyki zawodowe	6. Staże zawodowe i praktyki zawodowe	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja kilkumiesięcznych staży i praktyk zawodowych w celu nabycia doświadczenia zawodowego.	Klonowo	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 5	Liczba członków klubu, listy obecności, ankiety, liczba godzin pomocy w nauce
	7. Podnoszenie samooceny	7. Podnoszenie samooceny	społeczny	Gmina Zbójno	Wsparcie będzie polegało na podnoszeniu samooceny, własnej wartości oraz chęci działania.	Klonowo	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 5	Lista uczestników spotkań, ankiety, listy obecności
	8. Działania zwiększające mobilność zawodową	8. Działania zwiększające mobilność zawodową	społeczny	Gmina Zbójno	Wsparcie będzie polegało na zorganizowaniu kursu prawa jazdy.	Klonowo	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność zawodowa - 5	Lista uczestników kursu, ankiety
Obszar rewitalizacji 2 – Sołectwo Ruże	Cele rewitalizacji: Cel 1. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego Cel 2. Ograniczenie liczby bezrobotnych Cel 3. Wzrost Aktywności społecznej Cel 4. Zmniejszenie problemów związanych z patologiami społecznymi								
	Kierunki działań: • podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, • wspieranie osób i rodzin ze środowisk dotkniętych problemami społecznymi (wykluczenie społeczne, alkoholizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc w rodzinie), • zwiększanie aktywności i inicjatyw społecznych i edukacyjnych, • kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród społeczności.								
	10. Utworzenie dziecięcego klubu samopomocy	10. Utworzenie dziecięcego klubu samopomocy	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja dziecięcego klubu samopomocy, w którym udział będą brały uczniowie szkoły podstawowej. Podstawowym celem klubu będzie wzajemna pomoc dzieci w nauce.	Ruże	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 10	Lista członków klubu, listy obecności, liczba godzin pomocy w nauce, ankiety
	11. Utworzenie klubu młodzieżowego	11. Utworzenie klubu młodzieżowego	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja klubu młodzieżowego, którego celem będzie wzajemna pomoc w nauce oraz organizowanie czasu wolnego młodzieży.	Ruże	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 10	Lista członków klubu, listy obecności, ankiety, liczba godzin pomocy w nauce
	12. Utworzenie klubu seniora	12. Utworzenie klubu seniora	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja klubu seniora będzie obejmować organizowanie różnego typu kursów, spotkań	Ruże	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem	Lista członków klubu, listy obecności, ankiety, liczba

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY ZBÓJNO NA LATA 2016-2026

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis przedsięwzięcia					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					integracyjnych, rozwijanie zainteresowań oraz zagospodarowanie czasu wolnego.			społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 10	zorganizowanych spotkań
	13. Szkolenia	13. Szkolenia	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych lub chcących podnieść kwalifikacje, które poszukują zatrudnienia. Szkolenia będą dostosowane do potrzeb osób bezrobotnych i rynku pracy.	Ruże	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność zawodowa - 5	Lista uczestników szkoleń, listy obecności, ankiety, zaświadczenia
	14. Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem	14. Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja indywidualnych i grupowych spotkań z psychologiem w celu zdiagnozowania problemów oraz ich rozwiązania.	Ruże	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność zawodowa - 5	Lista uczestników spotkań, listy obecności, ankiety
	15. Staże zawodowe i praktyki zawodowe	15. Staże zawodowe i praktyki zawodowe	społeczny	Gmina Zbójno	Organizacja kilkumiesięcznych staży i praktyk zawodowych w celu nabycia doświadczenia zawodowego.	Ruże	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność zawodowa - 5	Lista uczestników staży i praktyk, liczba podpisanych umów o staże i praktyki, listy obecności
	16. Podnoszenie samooceny	16. Podnoszenie samooceny	społeczny	Gmina Zbójno	Wsparcie będzie polegało na podnoszeniu samooceny, własnej wartości oraz chęci działania.	Ruże	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność zawodowa - 5	Lista uczestników spotkań, ankiety, listy obecności
	17. Działania zwiększające mobilność zawodową	17. Działania zwiększające mobilność zawodową	społeczny	Gmina Zbójno	Wsparcie będzie polegało na zorganizowaniu kursu prawa jazdy.	Ruże	25 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność zawodowa - 5	Lista uczestników kursu, ankiety

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji z pracownikami Urzędu Gminy Zbójno oraz mieszkańcami Gminy Zbójno

Tabela 26. Uzupełniające projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis przedsięwzięcia					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
Obszar rewitalizacji 1 – Sołectwo Klonowo	Cele rewitalizacji:								
	Cel 10. Doposażenie w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną								
	Cel 11. Wzrost potencjału dziedzictwa kulturowego (turystycznego, sportowo-rekreacyjnego, kulturalnego), poprzez konserwację przestrzeni publicznej i poprawę stanu środowiska przyrodniczego.								
	Kierunki działań:								
	• zachęcanie mieszkańców do integracji i wspólnego spędzania czasu, • poprawa warunków infrastrukturalnych dla instytucji świadczących usługi społeczne, • zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele społeczne, • zagospodarowanie terenów zielonych, • modernizacja i przebudowa dróg, • modernizacja energetyczna budynków								
	9. Przebudowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Klonowo	9. Przebudowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Klonowo	przestrzen no-funkcjonalna	Gmina Zbójno	Dostosowanie pomieszczeń świetlicy wiejskiej w celu prowadzenia tam projektów zmierzających do rozwoju społecznego dzieci i młodzieży	Klonowo	500 000,00	Korzystanie ze zrewitalizowanego obiektu przez ok. 20 osób z terenu objętego rewitalizacją	Dokumentacja powykonawcza
	10. Utworzenie plaży w miejscowości Klonowo	10. Utworzenie plaży w miejscowości Klonowo	przestrzen no-funkcjonalna	Gmina Zbójno	Utworzenie ogólnodostępnej plaży celem zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców	Klonowo	50 000,00	Korzystanie ze zrewitalizowanego terenu przez ok. 25 osób z terenu objętego rewitalizacją	Dokumentacja powykonawcza
11. Budowa chodnika w miejscowości Klonowo	11. Budowa chodnika w miejscowości Klonowo	przestrzen no-funkcjonalna	Gmina Zbójno	Wykonanie chodnika wzdłuż drogi wojewódzkiej celem poprawy bezpieczeństwa mieszkańców	Klonowo	250 000,00	Korzystanie ze zrewitalizowanego terenu przez ok. 25 osób z terenu objętego rewitalizacją	Dokumentacja powykonawcza	
12. Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej w miejscowości Klonowo	12. Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej w miejscowości Klonowo	przestrzen no-funkcjonalna	Gmina Zbójno	Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej miejscowości Klonowo celem prowadzenia tam projektów zmierzających do rozwoju społecznego	Klonowo	50 000,00	Korzystanie ze zrewitalizowanego obiektu przez ok. 20 osób z terenu objętego rewitalizacją	Zestawienie zakupionego wyposażenia	

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis przedsięwzięcia					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
Obszar rewitalizacji 2 – Sołectwo Ruże	Cele rewitalizacji:								
	Cel 10. Dopełnienie w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną								
	Cel 11. Wzrost potencjału dziedzictwa kulturowego (turystycznego, sportowo-rekreacyjnego, kulturalnego), poprzez konserwację przestrzeni publicznej i poprawę stanu środowiska przyrodniczego.								
	Kierunki działań:								
	- zachęcanie mieszkańców do integracji i wspólnego spędzania czasu, - poprawa warunków infrastrukturalnych dla instytucji świadczących usługi społeczne, - zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele społeczne, - zagospodarowanie terenów zielonych, - modernizacja i przebudowa dróg, - modernizacja energetyczna budynków								
	18. Przebudowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Ruże	18. Przebudowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Ruże	przestrzen no-funkcjonalna	Gmina Zbójno	Dostosowanie pomieszczeń świetlicy wiejskiej w celu prowadzenia tam projektów zmierzających do rozwoju społecznego dzieci i młodzieży	Ruże	500 000,00	Korzystanie ze zrewitalizowanego obiektu przez ok. 20 osób z terenu objętego rewitalizacją	Dokumentacja powykonawcza
19. Modernizacja boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w Rużu	19. Modernizacja boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w Rużu	przestrzen no-funkcjonalna	Gmina Zbójno	Modernizacja boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w Rużu celem poprawy warunków życia mieszkańców	Ruże	200 000,00	Korzystanie ze zrewitalizowanego obiektu przez ok. 25 osób z terenu objętego rewitalizacją	Dokumentacja powykonawcza	
20.Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Rużu	20.Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Rużu	przestrzen no-funkcjonalna	Gmina Zbójno	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Rużu celem poprawy jej efektywności energetycznej	Ruże	500 000,00	Korzystanie ze zrewitalizowanego obiektu przez ok. 50 osób z terenu objętego rewitalizacją	Dokumentacja powykonawcza	
21.Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej w miejscowości Ruże	12.Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej w miejscowości Ruże	przestrzen no-funkcjonalna	Gmina Zbójno	Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej w miejscowości Ruże celem prowadzenia tam projektów zmierzających do rozwoju społecznego	Ruże	50 000,00	Korzystanie ze zrewitalizowanego obiektu przez ok. 20 osób z terenu objętego rewitalizacją	Zestawienie zakupionego wyposażenia	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji z pracownikami Urzędu Gminy Zbójno oraz mieszkańcami Gminy Zbójno

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno łączy ze sobą działania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W związku z tym, w sposób kompleksowy przyczynia się do rozwiązania problemów istniejących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Zaplanowane działania są wzajemnie ze sobą powiązane i uzupełniają się. Program jest nastawiony na realizację głównie projektów „miękkich”, jednakże dla dopełnienia części działań planuje się wdrożenie również projektów „twardych”.

Komplementarność przestrzenna, problemowa, proceduralno-instytucjonalna, międzyokresowa oraz źródeł finansowania, pozwoli na efektywne oddziaływanie na wyznaczone obszary kryzysowe oraz poprzez efekt synergiczny wpłynie także na rozwój i poprawę warunków życiowych mieszkańców całej Gminy Zbójno.

W celu kompleksowego wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego w dokumencie zaplanowano projekty główne i projekty uzupełniające. Priorytetem dla Gminy jest realizacja projektów głównych, które w największym stopniu, przyczynią się do poprawy sytuacji mieszkańców obszaru rewitalizacji.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

W *Programie* uwzględnione zostały projekty, które realizowane będą poza granicami obszaru rewitalizacji, ale mogą wywierać na niego wpływ. Wynikają one z występującego tzw. efektu synergii pomiędzy poszczególnymi działaniami.

Komplementarność przestrzenna opierać się będzie na:

- wzajemnym dopełnianiu się działań w przestrzeni Gminy (wpływ rewitalizacji na studia i plany miejscowe);
- zapobieganiu przenoszeniu problemów na inne tereny;
- ciągłej analizie następstw podejmowanych decyzji dla polityki przestrzennej Gminy.

Planowane do realizacji projekty na terenie Gminy, które będą realizowane poza granicami obszaru rewitalizowanego, ale będą miały na niego pośredni lub bezpośredni wpływ to:

- „Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Podolina gm. Zbójno”, która zostanie zrealizowana do 30 lipca 2016 roku;
- „Przebudowa drogi gminnej nr 110508C w miejscowości Sitno, gm. Zbójno”;

- modernizacja drogi wojewódzkiej Zbójno – Ostrowite Rypińskie,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w Gminie Zbójno,
- modernizacja oczyszczalni ścieków i sieci wodociągowej w miejscowości Zbójno,
- rozbudowa (modernizacja) świetlicy wiejskiej w miejscowości Sitno,
- rozbudowa (modernizacja) świetlicy wiejskiej w miejscowości Rembiocha,
- zmiana sposobu użytkowania istniejącego budynku o charakterze oświatowo-kulturalnym na budynek mieszkalny wielorodzinny w miejscowości Wielgie - Gmina Zbójno,
- zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w produkcji w Gminie Zbójno.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

W *Programie* zaplanowano realizację projektów dopełniających się wzajemnie tematycznie, co spowoduje, że w sposób kompleksowy zostaną rozwiązane przyczyny kryzysu występujące na danym obszarze. Działania w zakresie rewitalizacji, powiązane są również ze strategicznymi decyzjami Gminy.

Komplementarność problemowa opierać się będzie na:

- wzajemnym dopełnianiu się działań sektorowych (dopełnienie programów, inwestycji służącym celom społecznym);
- parametryzacji pożądanego stanu, do którego osiągnięcia prowadzi realizacja programu (wskaźniki rezultatu);
- ocenie spójności działań z efektami analiz na obszarze województwa (monitorowanie i ocena wpływu rewitalizacji na wskaźniki regionalne).

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Struktura i system zarządzania *Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Zbójno*, pozwala na efektywne współdziałanie ze sobą różnych instytucji, co wpłynie na skuteczniejsze rozwiązanie zidentyfikowanych na tym terenie negatywnych zjawisk i zagrożeń.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna opierać się będzie na:

- efektywnym systemie zarządzania rewitalizacją (w oparciu o system terytorialny);
- spójności działań proceduralnych (monitorowanie, czy proceduralność działań nie wpływa na ich skuteczność);
- wypracowaniu trwałych standardów.

Poniżej przedstawiono stowarzyszenia wraz z zakresem ich działań, funkcjonujące na terenie Gminy Zbójno:

1. Stowarzyszenie Mieszkańców Sitna, Sitno 76, 87-645 Zbójno:

- wsparcie rozwoju obszarów wiejskich, w oparciu o tradycje wiejskie,
- wspieranie działań na rzecz zachowania tradycji lokalnych w tym obyczajów wyrobów kulinarnych i innych,
- rozwiązywanie problemów lokalnych,
- integracja środowiska młodzieżowego,
- dbałość o zdrowie, rozwój fizyczny, psychiczny, emocjonalny, intelektualny i moralny mieszkańców,
- organizowanie imprez kulturalnych, turystycznych oraz pozyskiwanie środków finansowych na wsparcie, propagowanie i organizowanie tych imprez,
- podnoszenie poziomu zawodowego, oświatowego, kulturalnego społeczności wiejskiej,
- wspieranie edukacji i nauki dzieci i młodzieży,
- ochrona środowiska naturalnego,
- pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy pomocowych,
- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.

2. Stowarzyszenie Na Rzecz Wsparcia Rozwoju i Edukacji Uczniów Publicznego Gimnazjum w Zbójnie, Zbójno 178, 87-645 Zbójno:

- stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego duchowego i fizycznego rozwoju młodego człowieka,
- wspieranie społecznej aktywności obywateli na rzecz edukacji, oświaty i ochrony zdrowia,
- wychowanie w duchu patriotyzmu, poszanowania kultury i historii Polski,
- inicjowanie organizowania form wypoczynku i organizacji czasu pozaszkolnego w szkołach i poza nimi,
- wspieranie dobroczynności i szeroko pojętych działań humanitarnych,
- promowanie zdrowego trybu życia, stwarzanie warunków do rozwoju sprawności fizycznej, kształtowanie nawyków higieny i aktywności ruchowej w kontakcie z przyrodą, organizowanie i promocja imprez turystycznych i sportowych,
- kształtowanie zaradności, nawyków gospodarności i skutecznego działania,
- rozwijanie świadomości ekologicznej.

**3. Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Działyń i Zespołu Szkół „Szkoła Marzeń”,
Działyń 57, 87-645 Zbójno:**

- uświadomienie i wpojenie za młodu nawyku i potrzeby prowadzenia zdrowego trybu życia, które powinno stać się dla młodego człowieka własnym modelem życia,
- upowszechnianie zdrowego stylu spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży poprzez zajęcia sportowe i rekreacyjne w szkole i poza szkołą,
- promowanie wolontariatu wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w zakresie podejmowania pracy przy organizacji zajęć.

4. Towarzystwo Rozwoju Wsi Wielgie i Okolic, Wielgie 74A, 87-645 Zbójno:

- aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego,
- budowanie świadomości obywatelskiej,
- promowanie wsi Wielgie i jej mieszkańców,
- wspieranie rozwoju kulturalnego i oświatowego,
- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych,
- podejmowanie działań służących rozwojowi przedsiębiorczości,
- pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy pomocowych.

5. Stowarzyszenie „Czas dla Zbójna”, Zbójno 35A, 87-645 Zbójno:

- aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego,
- budowanie świadomości obywatelskiej,
- promowanie wsi Zbójno i okolic oraz ich mieszkańców,
- wspieranie rozwoju kulturalnego i oświatowego,
- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych,
- podejmowanie działań służących rozwojowi przedsiębiorczości,
- pozyskiwanie środków na rzecz rozwoju wsi Zbójno i okolic z dostępnych funduszy pomocowych,
- inicjowanie i koordynowanie wspólnych przedsięwzięć podejmowanych w interesie mieszkańców wsi Zbójno i okolic oraz członków stowarzyszenia,
- tworzenie programów rozwoju wsi z uwzględnieniem wszystkich walorów miejscowości Zbójno i okolic,
- wspieranie działań społeczno-zawodowych mieszkańców wsi Zbójno i okolic,
- upowszechnienie kultury fizycznej i sportu wśród społeczeństwa wsi Zbójno i okolic,
- szerzenie idei społeczeństwa informatycznego,

- organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,
- współpraca oraz wspieranie inicjatyw i działań podejmowanych przez instytucje samorządowe,
- krzewienie idei bezinteresownej pomocy na rzecz społeczeństwa,
- przeciwdziałanie bezrobociu.

6. Towarzystwo Przyjaciół Ruż i Okolic, Ruże, 87-645 Zbójno:

- aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego,
- budowanie świadomości obywatelskiej,
- promowanie sołectw Ruże, Łukaszewo i Wojnowo i ich mieszkańców,
- wspieranie rozwoju kulturalnego i oświatowego,
- podejmowanie działań służących rozwojowi przedsiębiorczości,
- pozyskiwanie środków na rzecz rozwoju przedsiębiorczości,
- pozyskiwanie środków na rzecz rozwoju wsi Ruże, Łukaszewo i Wojnowo z dostępnych funduszy pomocowych,
- inicjowanie i koordynowanie wspólnych przedsięwzięć podejmowanych w interesie mieszkańców wsi Ruże, Łukaszewo i Wojnowo,
- tworzenie programów rozwoju wsi z uwzględnieniem wszystkich walorów miejscowości Ruże i okolic,
- wspieranie działań społeczno-zawodowych mieszkańców wsi Ruże, Łukaszewo i Wojnowo,
- budowa lub modernizacja świetlicy w miejscowości Ruże służącej dla naszej miejscowości.

7. Stowarzyszenie Aktywnych Na Rzecz Wsi Obory i Okolic, Obory 55, 87-645 Zbójno:

- aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego,
- budowanie świadomości obywatelskiej,
- promowanie wsi Obory i ich mieszkańców,
- wspieranie rozwoju kulturalnego i oświatowego,
- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych,
- podejmowanie działań służących rozwojowi przedsiębiorczości,
- pozyskiwanie środków na rzecz rozwoju wsi Obory i okolic z dostępnych funduszy pomocowych,
- inicjowanie i koordynowanie wspólnych przedsięwzięć podejmowanych w interesie mieszkańców wsi Obory i okolic,

- tworzenie programów rozwoju wsi z uwzględnieniem wszystkich walorów miejscowości Obory,
- wspieranie działań społeczno-zawodowych mieszkańców wsi Obory i okolic,
- upowszechnienie kultury fizycznej i sportu wśród społeczeństwa wsi Obory i okolic,
- szerzenie idei społeczeństwa informatycznego.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Lokalny Program Rewitalizacji, w części swoich działań jest uzupełnieniem przedsięwzięć realizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013. W związku z tym, nawiązuje do zachowania ciągłości programowej. Doświadczenie z poprzedniego okresu finansowania wpłynęło na wsparcie planowanych projektów w ramach obecnej perspektywy finansowej.

Komplementarność międzyokresowa opierać się będzie na:

- analizie dotychczasowych działań Gminy, ocenie skuteczności osiągnięć, efektywności;
- wykorzystaniu wniosków z dotychczasowych działań.

Komplementarnymi zrealizowanymi projektami są:

- „Czas na aktywność w Gminie Zbójno” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji. Beneficjentem projektu był: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie, Czas realizacji projektu: 01.04.2008 - 01.12.2008
Wartość projektu: 74 362,00 PLN.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych będą środki pochodzące z funduszy unijnych. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne opierać się będą na uzupełnianiu i łączeniu wsparcia środków pochodzących z EFRR, EFS i FS. Ponadto, projekty uzupełniane będą wkładem własnym – publicznym i prywatnym oraz innymi środkami zewnętrznymi. Dzięki zapewnieniu komplementarności z zakresu źródeł finansowania, uzyskane zostaną korzystniejsze efekty dla obszarów podlegających rewitalizacji.

Komplementarność źródeł finansowania opierać się będzie na:

- uzupełnianiu i łączeniu form wsparcia (EFRR, EFS, FS, publicznych środków krajowych);

- tworzeniu warunków do włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji.

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Jednym z istotnych aspektów prac nad *Lokalnym Programem Rewitalizacji* i późniejszych działań rewitalizacyjnych jest partycypacja społeczna. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji (art. 5) partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz pracach Komitetu Rewitalizacji (jeżeli został powołany). Polega ona na realizacji następujących działań, tj.:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenia do spójności planowanych z nimi działań,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, skierowanych do interesariuszy (o zasadach, celach, istocie prowadzenia rewitalizacji oraz jej przebiegu),
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowywaniu i realizacji programów rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Rewitalizacja jest procesem, który bezpośrednio skierowany jest do społeczeństwa lokalnego, gdyż w wyniku nasilenia na danym obszarze negatywnych zjawisk nastąpiło wykluczenie części mieszkańców z życia społecznego Gminy.

W związku z tym, zaplanowane działania rewitalizacyjne mają również na celu pobudzenie lokalnej społeczności oraz aktywne zaangażowanie mieszkańców Gminy i pozostałych interesariuszy w tworzeniu i realizacji LPR, który uwzględnia w swoich założeniach istotne dla tych grup elementy. Współdziałanie jednostki samorządu terytorialnego z interesariuszami przy podejmowaniu istotnych decyzji jest niezwykle ważne dla efektywności wdrażanych założeń.

Podczas opracowywania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno* przeprowadzono spotkania konsultacyjne z mieszkańcami oraz ankietyzację, aby zapewnić im aktywny udział i zapoznać interesariuszy z przedmiotowym dokumentem. Propozycje i argumenty mieszkańców wysunięte podczas dyskusji oraz analiza uzupełnionych ankiet, były kluczowym aspektem branym pod uwagę podczas podejmowania decyzji o wyborze obszaru rewitalizacji oraz projektów rewitalizacyjnych na terenie Gminy Zbójno.

Ponadto, pracownicy Gminy Zbójno publikowali ogłoszenia i komunikaty na stronie internetowej Gminy i tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy, dotyczące postępów prac nad przygotowaniem dokumentu.

Powyższa metoda partycypacji społecznej jest narzędziem popularnym, nieskomplikowanym i dążącym do bezpośredniego włączenia i zaangażowania całej społeczności lokalnej oraz pozostałych interesariuszy w proces rewitalizacji. Narzędzie to stanowi podstawę do przygotowania skutecznego *Lokalnego Programu Rewitalizacji*. Spotkania konsultacyjne pozwoliły na wyjaśnienie problematyki rewitalizacji, a przeprowadzona w następnym etapie dyskusja, dostarczyła konkretnych sugestii do określenia obszaru zdegradowanego. Wspólna analiza potencjalnych możliwości rozwojowych i zgłoszone propozycje projektowe przyczynią się do efektywnej realizacji *Programu*. Przeprowadzone konsultacje zapewniły:

- dostarczenie mieszkańcom pełnej wiedzy o charakterze planowanych działań;
- wzrost społecznej aktywności i zaangażowania mieszkańców w przygotowanie i realizację *Lokalnego Programu Rewitalizacji*;
- rozpoznanie problemów i potrzeb mieszkańców;
- pozyskanie opinii i uwag mieszkańców na temat *Lokalnego Programu Rewitalizacji*.

Konsultacje społeczne stanowią proces dialogu między interesariuszami, który pozwala na podjęcie przez Gminę optymalnych decyzji w sprawach publicznych. Aktywne zaangażowanie interesariuszy oferuje możliwość ich identyfikacji z Gminą i znalezienie rozwiązań projektowych zadowolających wszystkich uczestników. Partycypacja społeczna jest fundamentem działań rewitalizacyjnych na wszystkich jej etapach tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja.

PROCES KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W RAMACH *LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY ZBÓJNO NA LATA 2016-2026*

W ramach procesu partycypacji społecznej na terenie Gminy Zbójno odbyły się 2 spotkania konsultacyjne. Ich przebieg związany był głównie z:

- analizą stanu obecnego i problemów społeczno-gospodarczych Gminy;

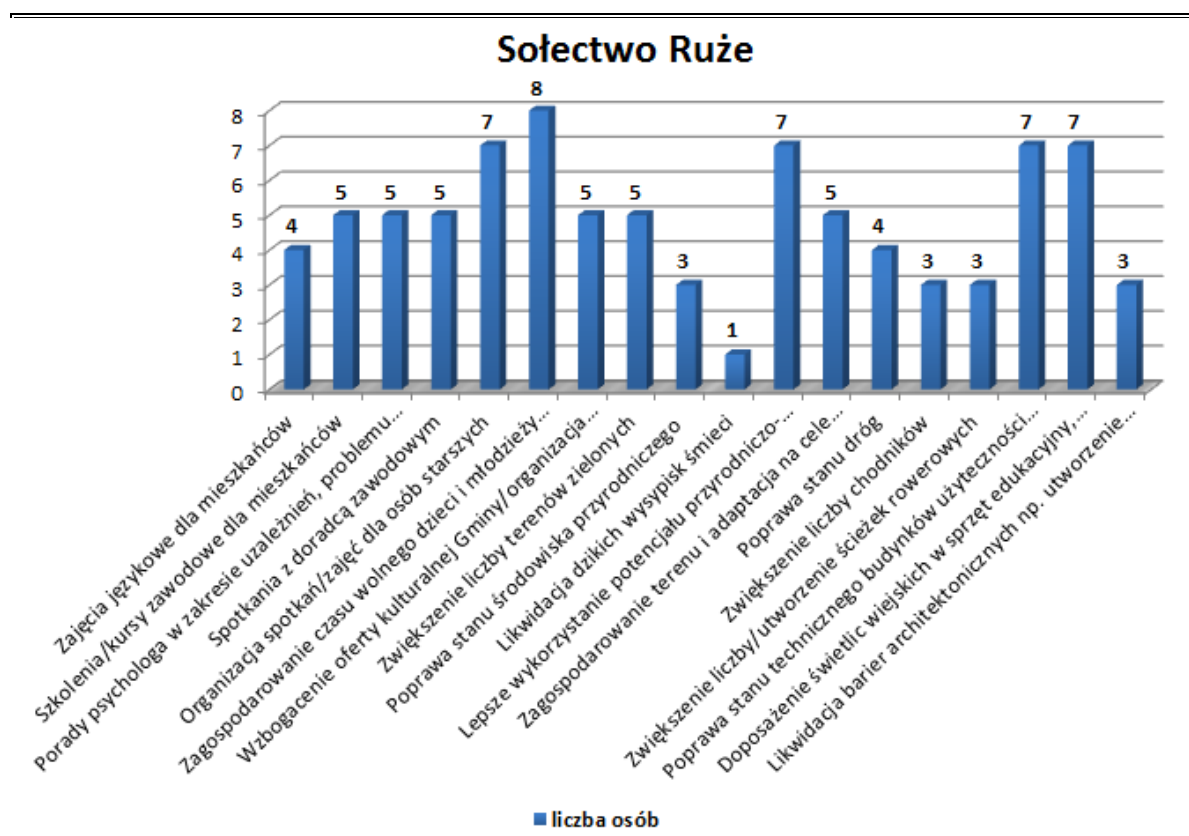
- analizą zamierzeń rewitalizacyjnych określonych przez Gminę;
- dyskusją nad zadaniami i potrzebami interesariuszy w obrębie obszarów rewitalizacyjnych.

Tematem spotkań konsultacyjnych były problemy, potrzeby mieszkańców Gminy oraz pomysły dotyczące rozwoju zdegradowanych obszarów. Ponadto, przedstawiano informacje na temat procesu opracowywania *Programu*. W spotkaniach udział wzięli pracownicy Urzędu Gminy, mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, przedstawiciele wspólnot itp. Informacje o konsultacjach zamieszczane były na stronie internetowej Gminy Zbójno oraz w Urzędzie Gminy na tablicy ogłoszeń. Przeprowadzone konsultacje dały podstawę do wyznaczenia obszaru rewitalizacji i określenia jego priorytetowych działań oraz najbardziej oczekiwanych efektów.

Ponadto, projekt *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno* został poddany konsultacjom w celu zebrania uwag i opinii od mieszkańców Gminy, o których informacja umieszczona została również na stronie internetowej Gminy. Zgłoszone spostrzeżenia zostały uwzględnione w Programie, a następnie została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu (dokument został zaopiniowany przez Wojewódzkiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy).

WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

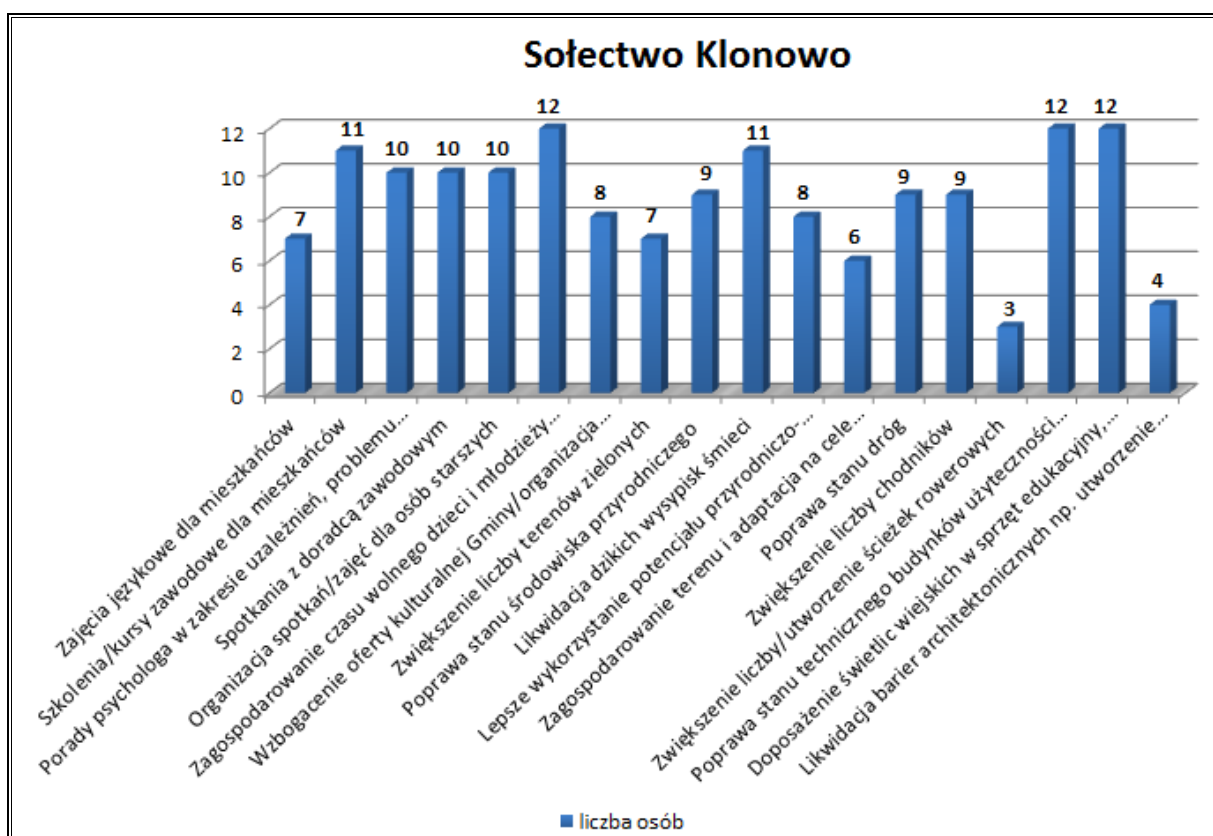
W ankietyzacji udział wzięło 13 osób z terenu Gminy Zbójno. Mieszkańcy zapytani zostali o projekty rewitalizacyjne niezbędne do podjęcia na obszarze rewitalizowanym.

Wykres 14. Zaproponowane przez mieszkańców projekty rewitalizacyjne dla sołectwa Ruże

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Zgodnie z powyższym wykresem, mieszkańcy zasugerowali, że na terenie sołectwa Ruże, najważniejszymi inwestycjami do przeprowadzenia w najbliższym czasie jest zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży np. organizacja kół zainteresowań, organizacja spotkań/zajęć dla osób starszych oraz lepsze wykorzystanie potencjału przyrodniczo-turystycznego terenu. Dla mieszkańców ważne okazały się również inwestycje w zakresie poprawy stanu technicznego budynków użyteczności publicznej oraz doposażenia świetlic wiejskich w niezbędny sprzęt edukacyjny, informatyczny itp.

Wykres 15. Zaproponowane przez mieszkańców projekty rewitalizacyjne dla sołectwa Klonowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Zgodnie z powyższym wykresem, mieszkańcy wskazali na konieczność zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez np. organizację kół zainteresowań, poprawę stanu technicznego budynków użyteczności publicznej oraz doposażenie świetlic wiejskich w niezbędny sprzęt edukacyjny, informatyczny itp. Dodatkowo, na terenie sołectwa Klonowo powinny zostać podjęte działania w zakresie szkoleń/kursów zawodowych dla mieszkańców oraz poprawy stanu środowiska przyrodniczego i estetyki Gminy poprzez likwidację dzikich wysypisk śmieci.

12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Analiza sytuacji finansowej Gminy Zbójno, przedstawia możliwości finansowe Gminy w celu finansowania lub współfinansowania określonych działań inwestycyjnych na obszarach objętych rewitalizacją. Pozostałymi źródłami finansowania, oprócz środków pochodzących z Gminy mogą być:

- środki wspólnot budynków objętych *Programem Rewitalizacji*,
- środki z budżetu państwa,
- fundusze strukturalne Unii Europejskiej (pozyskanie dotacji),

- zobowiązania finansowe (kredyty, pożyczki),
- partnerstwo publiczno-prywatne.

Podstawowym źródłem finansowania projektów zaplanowanych do zrealizowania w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji* będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2014-2020. Realizacja projektów będzie możliwa, poprzez zapewnienie komplementarności i skoordynowania projektów z przedsięwzięciami realizowanymi w ramach EFS i EFRR.

Ze środków EFS wspierane będą głównie projekty w ramach:

- Osi Priorytetowej 8. Aktywni na rynku pracy
 - Poddziałanie 8.2.1. Wsparcie na rzecz podniesienia poziomu aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia
- Osi Priorytetowej 9. Solidarne społeczeństwo
 - Poddziałanie 9.1.1 Aktywne włączenie społeczne w ramach ZIT,
 - Poddziałanie 9.1.2 Rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT,
 - Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne,
 - Poddziałanie 9.3.2 Rozwój usług społecznych,
- Osi priorytetowej 11. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
 - Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR

Ze środków EFRR wspierane będą przedsięwzięcia w zakresie:

- Osi Priorytetowej 6. Solidarne społeczeństwo konkurencyjne kadry:
 - Działania 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych
 - Poddziałanie 6.4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT.
- Osi Priorytetowej 7. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność:
 - Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.

W związku z tym, w poniższej tabeli przedstawiono zestaw działań i poddziałań związanych z rewitalizacją oraz projektów, które mogą być komplementarne w ramach działań rewitalizacyjnych.

Tabela 27. Działania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 związane z rewitalizacją

Oś	Działanie	Poddziałanie	Fundusz
8. Aktywni na rynku pracy	Działanie 8.1 Podniesienie aktywności zawodowej osób bezrobotnych		EFŚ

Oś	Działanie	Poddziałanie	Fundusz
	poprzez działania powiatowych urzędów pracy		
	Działanie 8.2 Wsparcie aktywności zawodowej w regionie	Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie na rzecz podniesienia poziomu aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia	
	Działanie 8.3 Wsparcie przedsiębiorczości i samo zatrudnienia w regionie		
9. Solidarne społeczeństwo	Działanie 9.1 Włączenie społeczne i rozwój usług opiekuńczych w ZIT	Poddziałanie 9.1.1 Aktywne włączenie społeczne w ramach ZIT Poddziałanie 9.1.2 Rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT	EFS
	Działanie 9.2 Włączenie społeczne	Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne	
	Działanie 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych	Poddziałanie 9.3.2 Rozwój usług społecznych	
11. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR		EFS
6. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych		EFRR
	Działanie 6.4 Rewitalizacja oraz Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną w ramach ZIT	Poddziałanie 6.4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT	
7. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność		EFRR

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”

Zaplanowane projekty będą mogły być również finansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Programu Kapitał Ludzki 2014-2020.

13. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem złożonym, który wyznacza cele i określa kierunki działań w różnych sferach i na kilka lat. W związku z tym, wykonanie jego założeń odbywa się poprzez zintegrowany system wdrażania, zmierzający do ich skutecznej realizacji. System wdrażania *Programu* opiera się na wzajemnym współdziałaniu różnych podmiotów oraz zapewnianiu spójności i uzupełniania się procedur, co za tym idzie spełnia wymóg komplementarności proceduralno-instytucjonalnej.

Podstawowym warunkiem obowiązywania *Programu* jako funkcjonującego aktu prawa jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Gminy w Zbójnie. Podmiotem wdrażającym założenia *Programu* będą władze Gminy Zbójno. Do zadań pracowników Urzędu Gminy Zbójno należeć będzie przede wszystkim sprawowanie nadzoru nad skutecznością i prawidłowością realizacji założonych w dokumencie założeń, a także:

- tworzenie sieci współpracy między interesariuszami,
- koordynacja wdrażania wyznaczonych działań,
- monitoring wdrażanych poszczególnych działań,
- ocena skuteczności przeprowadzonych działań,
- aktualizacja *Lokalnego Programu Rewitalizacji*,
- współpraca pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi oraz dialogu społecznego.

Nad realizacją projektów wynikających i zapisanych w *Programie Rewitalizacji* czuwać będą pracownicy Wydziału Inwestycji, Planowania i Rozwoju. W związku z faktem, że realizacja tego etapu należeć będzie do komórki Urzędu Gminy, trwałość projektu w wymiarze instytucjonalnym nie jest zagrożona.

Jednym z kluczowym elementów realizacji *Programu* jest prowadzenie systematycznego dialogu pomiędzy interesariuszami, a osobami zaangażowanymi w tworzenie i wdrażanie założeń. W związku z tym, niezbędne jest prowadzenie przez Gminę działań promocyjno-informacyjnych, tj.:

- umieszczanie na stronie internetowej Gminy informacji o postępach we wdrażaniu LPR,
- umieszczenie informacji na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy,
- organizacja spotkań bezpośrednich z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi,
- umieszczanie tablic reklamowych i tablicy pamiątkowej w miejscach realizacji inwestycji infrastrukturalnych, które będą informować o zakresie projektu,

- publikacje w lokalnej prasie, radiu.

Niniejszy dokument dla efektywnej realizacji zapisanych w nim celów i założeń został oparty m.in. na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Gmina Zbójno planuje pozyskiwać wsparcie na inwestycje, wykorzystując możliwość otrzymania dofinansowania na określone projekty unijne. W związku z tym, zobowiązuje się przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych.

14. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Programu

Monitorowanie jest to proces polegający na systematycznym zbieraniu, analizowaniu, raportowaniu ilościowych i jakościowych danych, opisujących postępy i efekty realizowanych zadań, określonych w *Programie*. Sprawny system monitoringu jest niezbędny dla oceny skuteczności i prawidłowości przeprowadzanych działań.

W zależności od charakteru dostępnych danych przeprowadzone zostaną dwa rodzaje monitoringów:

- monitoring rzeczowy – dostarcza informacje na temat efektów realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na podstawie wskaźników produktu i rezultatu;
- monitoring finansowy – dostarcza informacje na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, które będą podstawą do oceny efektywności i racjonalności wydatkowania potencjalnych środków.

Zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020*, raport dotyczący oceny skuteczności działań wynikający z przeprowadzonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych sporządzany powinien być co najmniej raz na 2 lata i przekazywany IŻ RPO. Sugerowane jest jednak jego coroczne sporządzanie, w celu pełnej kontroli nad wykonalnością projektów realizowanych w ramach LPR.

Zakres przedmiotowych raportów powinien obejmować następujące informacje, dotyczące:

- wskaźników stanu kryzysowego,
- postępów finansowych, źródłach finansowanych zadań,
- postępów rzeczowych, zgodności z przyjętym harmonogramem,
- przebiegu wdrażania poszczególnych projektów,
- sposobu komunikacji ze wspólnotą lokalną w zakresie wdrażania *Programu*.

Istotnym elementem jest aktualizacja dokumentu, w przypadku wystąpienia podczas jego realizacji zmian zachodzących w obszarze rewitalizacji lub na terenie pozostającym z nim zależności i wywierającym na niego wpływ. W przypadku takiej sytuacji istnieje konieczność dokonania odpowiednich zmian i uchwały jego aktualizacji.

Reasumując, efektywne wdrażanie *Programu Rewitalizacji* wymaga stałego monitorowania efektów rzeczowych i finansowych poszczególnych projektów. W celu uwidocznienia zmian zachodzących w obszarze prowadzonych działań rewitalizacyjnych, niezbędne jest porównywanie wskaźników wg stanu na początku okresu z tymi samymi wskaźnikami osiąganymi w późniejszych etapach realizacji *Programu Rewitalizacji*.

15. Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2015	20
Tabela 2. Ludność Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne w latach 2010-2015	21
Tabela 3. Ludność Gminy Zbójno w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne w 2015 roku.....	23
Tabela 4. Saldo migracji na terenie Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2015	24
Tabela 5. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Zbójno na tle powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2015.....	25
Tabela 6. Bezrobotni wg wieku na terenie Gminy Zbójno.....	26
Tabela 7. Charakterystyka liczby bezrobotnych w 2015 r. na terenie poszczególnych sołectw Gminy Zbójno.....	27
Tabela 8. Wyniki egzaminu szóstoklasistów na terenie Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 roku.....	28
Tabela 9. Wyniki egzaminów gimnazjalnych na terenie Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 roku.....	28
Tabela 10. Charakterystyka udzielonej pomocy społecznej w Gminie Zbójno w roku 2014.....	30
Tabela 11. Sytuacja korzystających z pomocy społecznej na terenie sołectw Gminy Zbójno w 2015 roku.....	31
Tabela 12. Wykroczenia i przestępstwa na terenie sołectw Gminy Zbójno w 2015 roku	32
Tabela 13. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Zbójno oraz powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2010-2015.....	34
Tabela 14. Powierzchnia terenów leśnych na obszarze Gminy Zbójno w 2015 r.....	37
Tabela 15. Wynikowa klasyfikacja dla strefy kujawsko-pomorskiej w 2015 r. ze względu na poszczególne zanieczyszczenia pod kątem ochrony zdrowia	39
Tabela 16. Struktura gruntów na terenie Gminy Zbójno w 2014 roku.....	40
Tabela 17. Powierzchnia nieużytków na terenie Gminy Zbójno w 2015 r.....	41
Tabela 18. Liczba osób korzystająca z wodociągów na terenie sołectw Gminy Zbójno w 2015 r.....	44
Tabela 19. Stan sieci kanalizacyjnej w sołectwach na terenie Gminy Zbójno w 2015 roku	45
Tabela 20. Charakterystyka infrastruktury technicznej w Gminie Zbójno i powiecie golubsko - dobzyńskim w 2015 roku.....	46
Tabela 21. Syntetyczny wskaźnik degradacji na terenie Gminy Zbójno	52
Tabela 22. Charakterystyka występowania negatywnych zjawisk na terenie Gminy Zbójno	52
Tabela 23. Cele szczegółowe <i>Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbójno</i>	65
Tabela 24. Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu dla wyznaczonych obszarów rewitalizacji.....	67
Tabela 25. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	69
Tabela 26. Uzupełniające projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	72
Tabela 27. Działania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 związane z rewitalizacją.....	85

16. Spis rysunków

Rysunek 1. Priorytety i cele strategiczne województwa kujawsko - pomorskiego	13
Rysunek 2. Gmina Zbójno na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu golubsko-dobrzyńskiego.....	20
Rysunek 3. Położenie fizyczno-geograficzne Gminy Zbójno	36
Rysunek 4. Gmina Zbójno na tle obszarów chronionych	38
Rysunek 5. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Zbójno.....	53
Rysunek 6. Schemat wyboru obszaru rewitalizacji	54
Rysunek 7. Obszary objęte rewitalizacją na terenie Gminy Zbójno	55

17. Spis wykresów

Wykres 1. Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Zbójno	21
Wykres 2. Kształtowanie się przyrostu naturalnego dla Gminy Zbójno, powiatu golubsko-dobrzyńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010-2015.....	24
Wykres 3. Podmioty według sekcji PKD 2007 na terenie Gminy Zbójno w 2015 roku	35
Wykres 4. Udział liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie poszczególnych sołectw Gminy Zbójno	49
Wykres 5. Liczba przestępstw młodocianych popełnionych na danym obszarze na 1000 mieszkańców	50
Wykres 6. Udział gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	50
Wykres 7. Udział osób korzystających z wodociągów w stosunku do ogólnej liczby ludności w sołectwie	51
Wykres 8. Udział liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwie Klonowo	61
Wykres 9. Liczba przestępstw młodocianych popełnionych na danym obszarze na 1000 mieszkańców w sołectwie Klonowo	61
Wykres 10. Udział gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze sołectwa Klonowo	62
Wykres 11. Udział liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwie Ruże	62
Wykres 12. Liczba przestępstw młodocianych popełnionych na danym obszarze na 1000 mieszkańców w sołectwie Ruże	63
Wykres 13. Udział osób korzystających z wodociągów w stosunku do ogólnej liczby ludności w sołectwach Ruże i Klonowo	63
Wykres 14. Zaproponowane przez mieszkańców projekty rewitalizacyjne dla sołectwa Ruże	83
Wykres 15. Zaproponowane przez mieszkańców projekty rewitalizacyjne dla sołectwa Klonowo	84